

Záverečná správa z pilotného overovania programu FinQ

(jún 2019 - október 2021)

Autori:

D.De Jaegher, B. Ďuriš, J. Kovaľová, J. Mníchová, D. Lacová

Obsah

Predslov	3
Úvod	4
Program FinQ – filozofia	5
Program FinQ – ciele	8
Nástroje rozvoja a diagnostiky a certifikácie finančnej kultúry žiakov a žiačok v programe FinQ	9
Komponenty programu FinQ	11
Ciele, predmet a hypotézy pilotného overovania	15
Ciele pilotného overovania programu FinQ	15
Predmet pilotného overovania	16
Hypotézy projektu	16
Realizácia pilotného overovania	16
Výber pilotných škôl	16
Priebeh pilotného overovania	18
Metodológia diagnostiky	20
Reálna východisková úroveň finančnej kultúry žiakov pilotných a kontrolných tried FinQ po realizácii úvodnej a priebežnej diagnostiky	23
Výsledky certifikačného merania	27
Posun v dosiahnutých úrovniach žiakov pilotných tried od úvodnej diagnostiky až po certifikáciu	31
Vyhodnotenie hypotéz	31
Zhrnutie	32
Zistenia	32
Rozvoj programu FinQ podľa potrieb škôl do 2025/2026 - výhľad 30 % všetkých škôl, žiakov a pedagogických zamestnancov	33
Riadenie procesu implementácie FinQ	34
Oporúčania príslušným ministerstvám a riadiacim organizáciám	35

Predslov

Nadácia Slovenskej sporiteľne je vlastníkom a realizátorom programu FinQ¹, v ktorom ponúka inovatívny prístup k zmenám v oblasti skvalitňovania vzdelávania. V programe FinQ sa zaoberá finančným vzdelávaním a rozvojom finančnej kultúry na základných a stredných školách, pričom na rozvoj programu využila unikátnu metodológiu DaCoSiDe.² Nadácia, ako jedna z najväčších firemných nadácií v Slovenskej republike, už viac ako 16 rokov finančne a odborne podporuje širokú škálu projektov a programov, ktoré sa zaoberajú rozvojom vzdelávania detí a mládeže, smerom k zodpovednému rozhodovaniu a správaniu vzhľadom na aktuálne sociálne a environmentálne výzvy. Podporou verejnoprospešných aktivít sa snaží zlepšovať kvalitu života na Slovensku v rôznych oblastiach. K hlavným prioritám patrí podpora vzdelávania s dôrazom na finančnú gramotnosť, ochrana a udržateľnosť životného prostredia, sociálna inklúzia.

Nadácia, ktorú založila Slovenská sporiteľňa, člen skupiny Erste Group, spolupracuje s nadáciou ERSTE Stiftung vo Viedni, ktorá je členom European Foundation Centre so sídlom v Bruseli. Nadácia Slovenskej sporiteľne pôsobila ako spolupracujúci partner a jeden z koordinátorov medzinárodného projektu ERSTE Stiftung pod názvom Academy of Central European Schools. Zúčastňovali sa ho školy z 15 krajín strednej, južnej a juhovýchodnej Európy. Projekt bol realizovaný za podpory ministerstiev školstva príslušných krajín.

Nadácia Slovenskej sporiteľne podporuje využívanie nástrojov, dát a informácií OECD, EÚ a Rady Európy na skvalitnenie vzdelávacieho procesu. Aktívne spolupracuje s učiteľskou verejnosťou, vedením škôl, expertmi a aktérmi vzdelávania i rodičmi. Cieľom aktivít nadácie v oblasti vzdelávania je dosiahnuť kvalitatívnu zmenu, ako aj proaktívne reagovať v kontexte environmentálnych a sociálnych výziev.

¹ Program FinQ - <https://www.finq.sk>

² Všetky práva vyhradené DaCoSiDe - <https://www.eduaweneurope.eu/>

Úvod

Vyspelé a rozvíjajúce sa krajiny sa v posledných desaťročiach stále viac zaujímajú o úroveň finančnej gramotnosti, najmä medzi mladými ľuďmi. Mnohí mladí ľudia sú spotrebiteľmi finančných služieb, v rámci ktorých čelia rôznym finančným rozhodnutiam. Aj preto sa finančná gramotnosť stáva celosvetovo uznávanou základnou životnou zručnosťou. Dokument OECD o zásadách a osvedčených postupoch pre finančné vzdelávanie odporúča, aby sa finančné vzdelávanie začalo čo najskôr a aby bolo realizované v školách. Zahrnutie finančného vzdelávania do školského kurikula by umožnilo žiakom, žiakom a mladým ľuďom získať kompetencie zodpovedného finančného správania v každej fáze ich vzdelávania.

Preto bola v programe FinQ Nadácie Slovenskej sporiteľne vypracovaná *Diferenčná analýza stavu finančného vzdelávania v Slovenskej republike na účely programu FinQ*³ ako základný východiskový dokument programu. V diferenčnej analýze stavu finančného vzdelávania v Slovenskej republike bol zvolený kombinovaný prístup analýzy primárnych a sekundárnych elektronických a printových zdrojov dostupných širokej verejnosti na webových sídlach relevantných inštitúcií. Predmetom analýzy bolo posúdenie základného súboru dokumentov od postupného vývoja stratégií finančného vzdelávania v širokom medzinárodnom kontexte cez ich implementáciu na národnej úrovni až po vyhodnocovanie na úrovni žiaka a rodičov. Na základe analýzy základných a sekundárnych súborov, ich kvantitatívnych a kvalitatívnych dát bol vypracovaný popis súčasného stavu so zámerom poukázať na vývoj a široký kontext implementácie finančného vzdelávania na úrovni SUPRA až po úroveň NANO⁴:

Na popísanie ideálneho cieľového stavu bola použitá metóda transferu z oblastí, ktoré boli v posledných dvadsiatich rokoch úspešné pri implementácii stratégií na úrovni SUPRA. Ide najmä o implementáciu nástrojov jazykovej politiky Rady Európy, stratégie Európskej komisie v oblasti podpory kľúčových kompetencií a úspešných školských reforiem od pozitivistického vzdelávania k rozvoju kompetencií/spôsobilostí (Belgicko, Kanada).

Využitím komparatívnej metódy porovnania viacerých variantov boli určené rozdiely medzi súčasným a cieľovým stavom. Výsledky našich žiakov poukázali na dva základné problémy v oblasti finančného vzdelávania na Slovensku:

- Prvým problémom je, že finančné vzdelávanie sa formulovaním finančnej gramotnosti v Národnom štandarde finančnej gramotnosti (národný kurikulárny dokument) odklonilo od chápania finančnej gramotnosti OECD. Národný štandard je osnovaný tematicky, pričom kompetencie, ktoré majú žiaci a učitelia rozvíjať, sa

³ DE JAEGER, D., GREGOROVÁ, I., MNÍCHOVÁ, J., 1. *Diferenčná analýza stavu Finančného vzdelávania v Slovenskej republike na účely programu FinQ*, EDUAWEN EUROPE, 2019, ISBN 978-80-973354-1-0

⁴ BEACCO, J. C., BYRAM, M., CAVALLI, M., COSTE, D., EGLI CUENAT, M., GOULLIER, F., PANTHIER, J. *Príručka pre tvorbu a implementáciu plurilingválnych a interkultúrnych kurikúl*. 1. vydanie slovenského prekladu. Bratislava : Štátny pedagogický ústav, 2013, s. 12. ISBN 978-80-8118-114-6.

nachádzajú na najnižších kognitívnych úrovniach (úroveň 1 a 2 v programe OECD PISA). Výsledok slovenských žiakov teda zodpovedá nárokom, ktoré sú na nich kladené.

- Druhým, zásadnejším problémom je úplné zameranie finančného vzdelávania na Slovensku na rozvoj samotného národného štandardu. Rozvoj finančnej kultúry žiaka úplne absentuje, a preto vzdelávanie nie je žiakmi zvnútornené. Chápu ho skôr ako povinnosť, nie ako zásadný prvok, ktorý bude mať vplyv na ich život.

Program FinQ – filozofia

Na dosiahnutie ideálneho stavu v rozvoji finančnej kultúry v Slovenskej republike bolo potrebné zmeniť paradigmu kurikula, t. j. aby bolo kurikulum obmedzené na uzavretý počet kompetencií, ktoré by sa rozvíjali interdisciplinárne vo všetkých oblastiach života a podporovali by kritické myslenie žiakov. Okrem iného by vzdelávanie umožnilo žiakom pochopiť potrebu finančnej kultúry v ich živote a jej vplyvy na všetky jeho aspekty.

Filozofia kreovania nového prístupu k rozvoju, diagnostike a hodnoteniu kompetencií bola determinovaná zmenami potrieb „učiacej sa“ spoločnosti, ktoré vyplývajú z nasledujúcich skutočností:

1. Vysoká miera nezamestnanosti, starnutie populácie, rastúca migrácia, marginalizácia niektorých skupín obyvateľstva.
2. Znižujúca miera pravdepodobnosti, že človek bude môcť počas celého svojho produktívneho veku vykonávať rovnakú prácu v tom istom odbore.
3. Rastúce tempo technického pokroku spôsobuje, že faktografické poznatky z jednotlivých odborov urýchlene zastarávajú, a naopak - moderné komunikačné technológie umožňujú rýchle vyhľadávanie a prenášanie nových poznatkov.
4. Doterajší systém vzdelávania zameraný na nadobúdanie vedomostí neposkytuje v nových podmienkach dostatočnú prípravu.
5. Úroveň a kvalita vzdelávacieho systému, tvorivosť a participácia občanov sú definitívne rozhodujúcim činiteľom ďalšieho vývoja ekonomiky i celej spoločnosti.
6. Kvalitné vzdelanie je zdrojom osobného rastu a profesionálneho rozvoja jednotlivcov.
7. Pracovný trh vytvára obraz absolventa, ktorý nedisponuje len súborom vedomostí, ale vie tieto znalosti využívať v rámci širších súvislostí, v rôznych kontextoch a situáciách, rovnako ako vie nové znalosti produkovať.

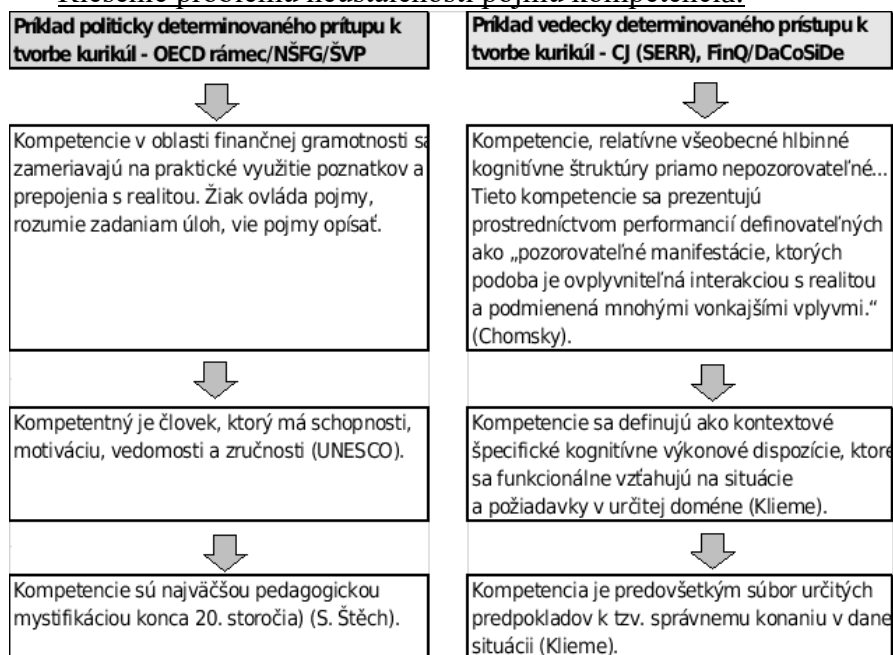
Prekážky rozvoja kompetencií/spôsobilostí:

1. Kompetencie sú chápané medzinárodnými organizáciami a spoločenstvami ako súhrn dlhodobých ideálnych cieľov, pričom najviac využívané referenčné kompetenčné rámce sú rámce EK, OECD a UNESCO.

2. Kompetencie sú preberané na deklaratívnej úrovni z úrovne SUPRA na úroveň MAKRO⁵, takmer v plnom rozsahu, pričom dochádza k značným terminologickým posunom a nepresnostiam.
3. Kurikulárne politiky neberú do úvahy potreby zamestnávateľov v danej oblasti, hoci daný problém pretrváva celosvetovo. Výnimku tvorí Kanada a čiastočne krajiny, ktoré majú anglosaskú tradíciu tvorby kurikúl (Belgicko, Fínsko, Veľká Británia, USA a pod.).
4. Očakávaný profil absolventov zamestnávateľmi nekorešponduje s výsledkami celoživotného vzdelávania.
5. Vzdelávacie politiky rozvoj kompetencií/spôsobilostí deklarujú, v praxi existuje silná tendencia preceňovať vedomosti a zručnosti, najmä vo formálnom vzdelávaní.
6. Úrovně ovládania v dostupných referenčných rámcoch často nevyplyvajú z vedeckých teórií a sú skôr navrhované odhadom ako reálnym výskumom, výnimku tvorí oblasť cudzích jazykov a Bloomova taxonómia cieľov, i keď každá teória vychádza z iného modelu rozvoja poznávacích procesov.

Návrh filozofie konceptu novej generácie referenčných dokumentov pre rozvoj kultúry poznania a sociálnej interakcie = Metodológia DaCoSiDe⁶:

Riešenie problému neustálenosti pojmu kompetencia:

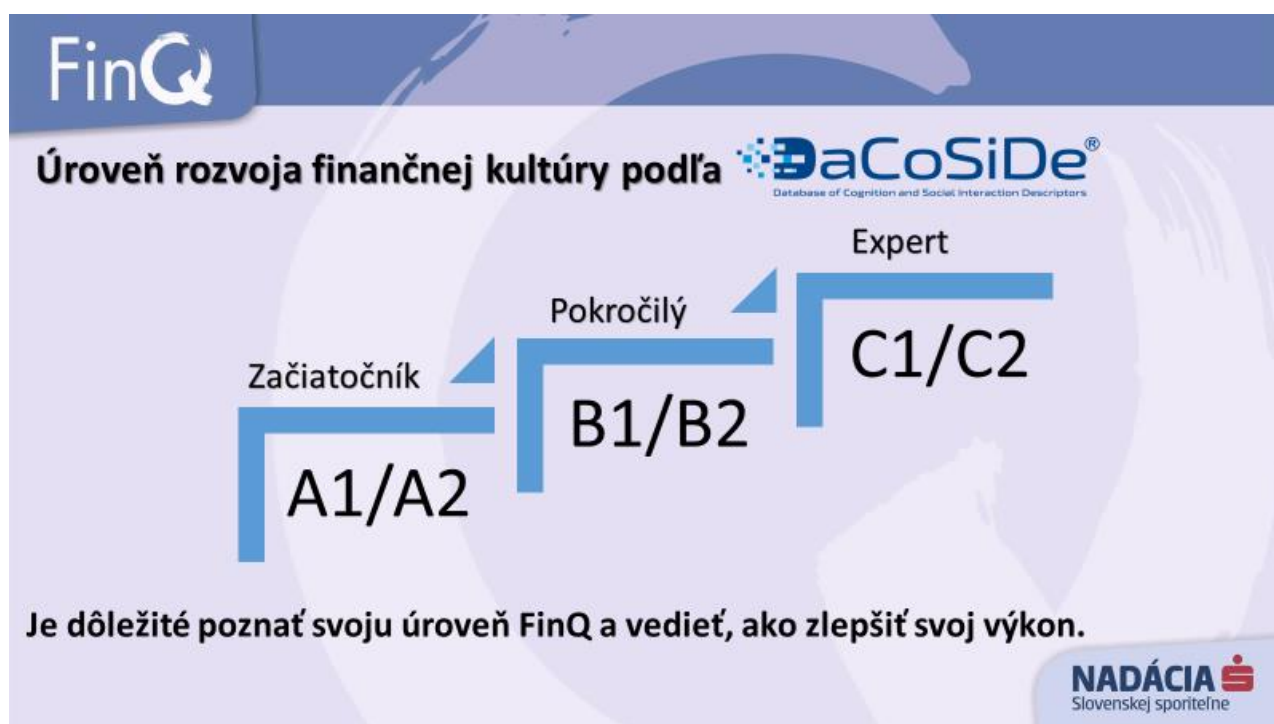
⁵ BEACCO, J. C., BYRAM, M., CAVALLI, M., COSTE, D., EGLI CUENAT, M., GOULLIER, F., PANTHIER, J. Príručka pre tvorbu a implementáciu plurilingválnych a interkultúrnych kurikúl. 1. vydanie slovenského prekladu. Bratislava : Štátny pedagogický ústav, 2013, s. 12. ISBN 978-80-8118-114-6.

⁶ DE JAEGHER, D., ĎURIŠ, B., GREGOROVÁ, I., KRATOCHVÍL, V., MNÍCHOVÁ, J., *Referenčný rámec na rozvíjanie finančnej kultúry - referenčný dokument programu FinQ*, EDUAWEN EUROPE, s. r. o., 2018, ISBN 978-80-973354-0-3

Riešenie problému neustáleností pojmu úroveň ovládania:

Referenčné úrovne ovládania v súlade so *Spoločným európskym referenčným rámcom pre jazyky*⁷:

- ✓ **Úroveň A1: Úplný začiatočník**, učiaci sa získava vedomie o základoch pre ďalší rozvoj kompetencií.
- ✓ **Úroveň A2: Začiatočník**, učiaci sa dokáže využívať kompetencie v situáciách každodenného života.
- ✓ **Úroveň B1: Prahová úroveň rozvoja finančnej kultúry**, učiaci sa má v základoch rozvinuté všetky kompetencie a dokáže ich aplikovať vo väčšine životných situácií.
- ✓ **Úroveň B2: Pokročilý**, učiaci sa má pokročilú úroveň kompetencií a dokáže ich efektívne aplikovať vo všetkých situáciách.
- ✓ **Úroveň C1: Expert**, učiaci sa disponuje hlbkým porozumením základných kompetencií a kreatívne ich využíva v komplexných a veľmi zložitých situáciách.
- ✓ **Úroveň C2: Špecialista**, disponuje hlbkým porozumením základných kompetencií a kreatívne ich využíva v komplexných a veľmi zložitých situáciách, zároveň dokáže vysvetľovať všetky dynamické princípy fungovania finančného riadenia, vytvárať nové a dokazovať ich.

Nech je intenzita centralizácie vzdelávacej politiky akokoľvek silná, školské zariadenia a učitelia vo svojich triedach zohrávajú determinujúcu úlohu v implementácii kurikúl.

⁷ COUNCIL OF EUROPE E.C , Seminar on relating language examinations to the Common European Framework of Reference for Languages: learning, teaching, assessment (CEFR), Helsinki, 30 June – 2 July 2002: Report. DGIV/EDU/LANG, Strasbourg, 2002

Z vyššie uvedeného vyplýva, že pre úspech zavádzania modelu rozvoja kompetencií bolo potrebné zabezpečiť:

- ✓ celý súbor podporných nástrojov pre učiteľov a žiakov, ktoré konkretizujú referenčný rámec vo vyučovacích predmetoch/vzdelávacích oblastiach na úrovni školy, triedy, resp. vyučovacej jednotky,
- ✓ získavanie spätnej väzby pre učiteľov a žiakov o dosahovaní ich pokroku, resp. nástroje, ktoré umožnia učiteľom aj žiakom rozpoznať úroveň, ktorú v jednotlivých oblastiach rozvoja dosiahli, aké majú ďalšie možnosti rozvoja a ktorými stratégiami si môžu zvýšiť referenčnú úroveň.

Program FinQ sa zameriaval na inováciu v oblasti rozvoja, diagnostiky a certifikácie finančnej kultúry žiakov a všetky potrebné nástroje pre učiteľov a učiteľské kolektívy, žiakov, ako aj samotných rodičov, ktoré učitelia pilotovali počas jedného školského roka (2020/2021) v pilotných triedach.

Program FinQ – ciele

Inovatívny program FinQ v oblasti finančného vzdelávania a rozvoja finančnej kultúry zameraný na učiteľov, žiakov MŠ, ZŠ a SŠ ponúkol:

- ✓ **Inováciu v oblasti riadenia vzdelávacích programov** formou podpory kompetencií, všetkých foriem myslenia, prechod z úrovne memorovania a reprodukcie na úroveň analýzy, syntézy a kontextového myslenia.
- ✓ **Akčný prístup ako novú metódu výučby** v pilotných školách, ktorá sa využíva pri rozvoji kritického a systémového myslenia žiakov.
- ✓ **Efektivitu implementácie programu FinQ v jeho pilotnej fáze**, pričom program predstavuje kvalitatívnu zmenu na úrovni škôl a realizuje sa formou projektu celej školy. Projekt školy vyžaduje efektívne riadenie, preto je plánovaný v schéme vedenie škôl, učiteľ, žiak, rodič – schéma odporúčaná Radou Európy.
- ✓ **Posun od izolácie finančného vzdelávania** v tematickom usporiadaní smerom k rozvoju kompetencií finančnej kultúry v šiestich úrovniach jej rozvoja (A1 až C2).
- ✓ **Certifikáciu učiteľov pilotných škôl** na základe absolvovaného dištančného a prezenčného vzdelávania.
- ✓ **Certifikáciu pilotnej školy** formou labelu „Ambasádorská škola FinQ“, pričom platnosť certifikácie je 4 roky.
- ✓ **Zvýšenie kompetencií finančnej kultúry žiakov**, čo prispeje k zlepšeniu myslenia žiakov aj v iných oblastiach života. Zároveň je predpoklad, že vždy minimálne o jeden kognitívny stupeň.
- ✓ **Jedinečnú obsahovú náplň programu FinQ**, ktorá je vytvorená na základe unikátnej metodológie **DaCoSiDe**, pričom potenciál jej uplatnenia je nielen v SR, ale aj v medzinárodnom kontexte.
- ✓ **Univerzálny program rozvoja finančnej kultúry**, ktorý sa dá rozšíriť smerom k ďalším ohrozeným cieľovým skupinám, ako napr. seniori, verejná správa, štátna správa a pod.

- ✓ **Riešenie, ktoré je dostupné všetkým cieľovým skupinám** a nepropaguje žiadne produkty ani služby Slovenskej sporiteľne, ani žiadne iné konkrétne značky firiem či spoločností.
- ✓ **Šírenie výstupov projektu cez asociácie riaditeľov MŠ, ZŠ a SŠ**, čím je zabezpečená informovanosť o novom type vzdelávania vo všetkých školách v SR.

Cieľom programu FinQ je, aby žiak podporou kompetencií a všetkých foriem myslenia dokázal:

1. pochopiť potrebu a kontext finančného vzdelávania,
2. zaujať stanovisko k reálnym situáciám spojeným s finančnou kultúrou,
3. správne sa rozhodovať v danej oblasti.

Rozdiel voči existujúcim platformám je v tom, že program nerozvíja prioritne témy Národného štandardu finančnej gramotnosti (národné kurikulum), ktoré majú žiaci ovládať, ale zameriava sa na rozvoj myslenia žiaka v oblasti finančného vzdelávania.

Nástroje rozvoja a diagnostiky a certifikácie finančnej kultúry žiakov a žiačok v programe FinQ

Súčasťou programu FinQ je aj komplexná metodická podpora pedagógov v oblasti finančného vzdelávania, ktorá podporuje akčný prístup formou flexibilných vzdelávacích modulov. Program prináša kvalitatívne nové didaktické pomôcky vo forme metodických a podporných materiálov pre učiteľov a žiakov. Tieto nástroje pomôžu učiteľom osvojiť si zručnosti a rozvíjať finančnú kultúru u žiakov.

Časový harmonogram aktivít programu FinQ bol naplánovaný na obdobie rokov 2018 až 2021 a zahŕňal nasledovné činnosti:

Rok 2018:

- odborné poradenstvo v oblasti finančného vzdelávania,
- expertízna a analytická činnosť, vypracovaná *Diferenčná analýza stavu finančného vzdelávania v Slovenskej republike*,
- vypracovanie odbornej pedagogickej dokumentácie – *Referenčný rámec pre rozvoj finančnej kultúry žiakov a žiačok (úrovne A1 až B2)*,
- vypracovanie špecifikácií programu vzdelávania pre učiteľov a riaditeľov škôl,
- vypracovanie metodických listov pre učiteľov (úroveň A1 až B2) v oblastiach Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami a Človek a spoločnosť.

Rok 2019:

- vytvorenie databázy pilotných škôl,
- vypracovanie projektu pilotného overovania,
- vypracovanie a uzatvorenie zmlúv o spolupráci s pilotnými školami,

- vypracovanie programov vzdelávania pre učiteľov a vedenie škôl,
- vypracovanie banky úloh k metodickým listom,
- odborné zabezpečenie Metodického dňa a Dní FinQ,
- príprava vzdelávacieho portálu,
- vykonávanie analytických a grafických činností,
- vypracovanie konceptu hodnotiacich nástrojov a dotazníkov,
- vypracovanie obsahovej časti portfólia pre žiakov,
- odborné zabezpečenie zasadnutia Riadiaceho výboru.

Rok 2020:

- prezenčné vzdelávanie učiteľov z pilotných škôl,
- finalizácia portfólia pre žiakov pilotných tried,
- príprava, realizácia a vyhodnotenie vstupného testovania žiakov,
- vytvorenie a vyhodnotenie dotazníkov pre učiteľov a vedenie škôl,
- vypracovanie analytickej správy o výsledkoch vstupného testovania žiakov a dotazníkového prieskumu,
- poskytovanie metodickej podpory učiteľom pri realizácii pilotného overovania,
- slávnostné odovzdanie certifikátov pedagógom o absolvovaní vzdelávania v rámci FinQ,
- príprava testov priebežného overovania,
- vyhodnotenie pripomienok k obsahovej a funkčnej časti vzdelávacieho portálu,
- úprava obsahových častí portálu v súlade s pripomienkami učiteľov a vedenia škôl,
- odborné poradenstvo a analytická činnosť v oblasti finančného vzdelávania,
- podanie kandidatúry programu FinQ do programu OECD *Budúcnosť vzdelávania a kompetencií 2030* ako príklad dobrej praxe a inovácie v oblasti rozvoja kompetencií žiakov potrebných pre 21. storočie,
- získanie oprávnenia MŠVVaŠ SR na poskytovanie inovačného vzdelávania pre učiteľov pre rozvoj kompetencií pre 21. storočie.

Rok 2021:

- zabezpečenie koordinačnej a metodickej podpory pre pedagógov a vedenie pilotných škôl v rámci pilotného overovania,
- zabezpečenie inovačného vzdelávania učiteľov na základe oprávnenia MŠVVaŠ SR,
- ukončenie inovačného vzdelávania učiteľov na základe oprávnenia MŠVVaŠ SR pred trojčlennou komisiou,
- koordinácia priebežného testovania a administrovanie dotazníkov v pilotných a kontrolných triedach,
- koordinácia záverečného testovania a administrovanie dotazníkov v pilotných triedach a kontrolných triedach,
- organizácia súťaže FinQ Majster pre žiakov pilotných tried,
- vypracovanie priebežnej a záverečnej správy z testovania,
- vyhodnotenie pilotného overovania programu FinQ,

- zabezpečenie prístupnosti materiálov všetkým FinQ školám,
- organizácia/účasť na medzinárodnej konferencii,
- rozšírenie programu FinQ o vzdelávaciu oblasť Človek a príroda,
- vypracovanie harmonogramu a plánu implementácie programu FinQ do roku 2025,
- implementácia programu FinQ v pilotných a 60 nových školách od školského roka 2021/2022.

Komponenty programu FinQ

Programy vzdelávania pre učiteľov a riaditeľov škôl:

Na základe špecifikácií programu vzdelávania odovzdaných v roku 2018 boli vypracované odborné moduly vzdelávania pre učiteľov a vedenie škôl. Pre učiteľov boli pripravené vzdelávacie moduly pre tri vzdelávacie oblasti: Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami a Človek a spoločnosť. Riaditelia, ich zástupcovia a koordinátori finančného vzdelávania mali k dispozícii vzdelávanie pre Vedenie školy. Každá oblasť obsahuje šesť vzdelávacích modulov a jeden záverečný test. Súčasťou jednotlivých modulov sú učebné texty, obrázky, príklady, videá a exemplifikačné úlohy.

Vzdelávacie moduly pre oblasti Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami, Človek a spoločnosť
Modul 1: Jednotný referenčný rámec úrovni kompetencií v oblasti finančného vzdelávania
Modul 2: Kompetencie
Modul 3: Od kompetencie k učebnej úlohe
Modul 4: Ako vytvoriť metodický list
Modul 5: Ako vytvoriť učebnú úlohu
Modul 6: Hodnotenie

Vzdelávacie moduly pre Vedenie školy
Modul 1: Model rozvoja finančnej kultúry
Modul 2: Implementácia rozvoja finančnej kultúry v škole
Modul 3: Jednotný referenčný rámec úrovni kompetencií v oblasti finančného vzdelávania
Modul 4: Kompetencie
Modul 5: Od kompetencie k učebnej úlohe/metodickému listu
Modul 6: Hodnotenie

Banka pracovných listov pre žiakov a metodických listov pre učiteľov:

V rámci metodickej podpory v oblasti finančného vzdelávania boli ku každému z metodických listov odovzdaných v roku 2018 vypracované učebné úlohy pre úroveň A1 až

B2 v oblastiach Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami, Človek a spoločnosť a Všeobecné kompetencie. Každý súbor učebných úloh obsahuje 6 až 12 jednotlivých učebných úloh rozdelených do 4 fáz implementácie v súlade s metodickým listom. Metodické listy a k nim prislúchajúce učebné úlohy boli k dispozícii učiteľom z pilotných tried, vo formáte word si ich mohli stiahnuť na web stránke www.finq.sk.

Prehľad počtu metodických listov podľa úrovni
úroveň A1 (1. stupeň základnej školy) – 51 ks
úroveň A2 (1. stupeň základnej školy) – 33 ks
úroveň A2 (2. stupeň základnej školy) – 51 ks
úroveň B1 (2. stupeň základnej školy) – 34 ks
úroveň B1 (stredná škola) – 41 ks
úroveň B2 (stredná škola) – 41 ks

Dni FinQ pre učiteľov a Metodický deň pre riaditeľov pilotných škôl:

Pilotné overovanie programu FinQ bolo predstavené vedeniu pilotných škôl na Metodickom dni a učiteľom z týchto škôl na Dňoch FinQ.

Metodický deň pre riaditeľov a koordinátorov finančného vzdelávania sa uskutočnil dňa 06. 06. 2019 v priestoroch Slovenskej sporiteľne v Bratislave. Zúčastneným bol predstavený obsah programu FinQ, referenčný rámec finančného vzdelávania FinQ, ako aj pilotné overovanie programu na 25 pilotných školách.

Dni FinQ boli určené pre učiteľov z pilotných tried a konali sa v Košiciach (20. 09. 2019), v Bratislave (27. 09. 2019) a v Žiline (04. 10. 2019). Učiteľom bol predstavený program FinQ, cieľ a harmonogram pilotného overovania v školskom roku 2019/2020 a 2020/2021, ako aj referenčné úrovne ovládania finančnej kultúry v programe FinQ. Zároveň si pozreli ukážku vzdelávacieho modulu na portáli, príklady metodických listov a učebných úloh. Súčasťou bol aj seminár na tému „Ako správne pracovať so vzdelávacími cieľmi (Metafora stromu)“ ako základný vstup do prezenčnej časti vzdelávania.

Metodický deň a Dni FinQ			
Metodický deň pre riaditeľov	Bratislava	06. 06. 2019	37
Deň FinQ pre učiteľov 1	Košice	20. 09. 2019	16
Deň FinQ pre učiteľov 2	Bratislava	27. 09. 2019	66
Deň FinQ pre učiteľov 3	Žilina	04. 10. 2019	28

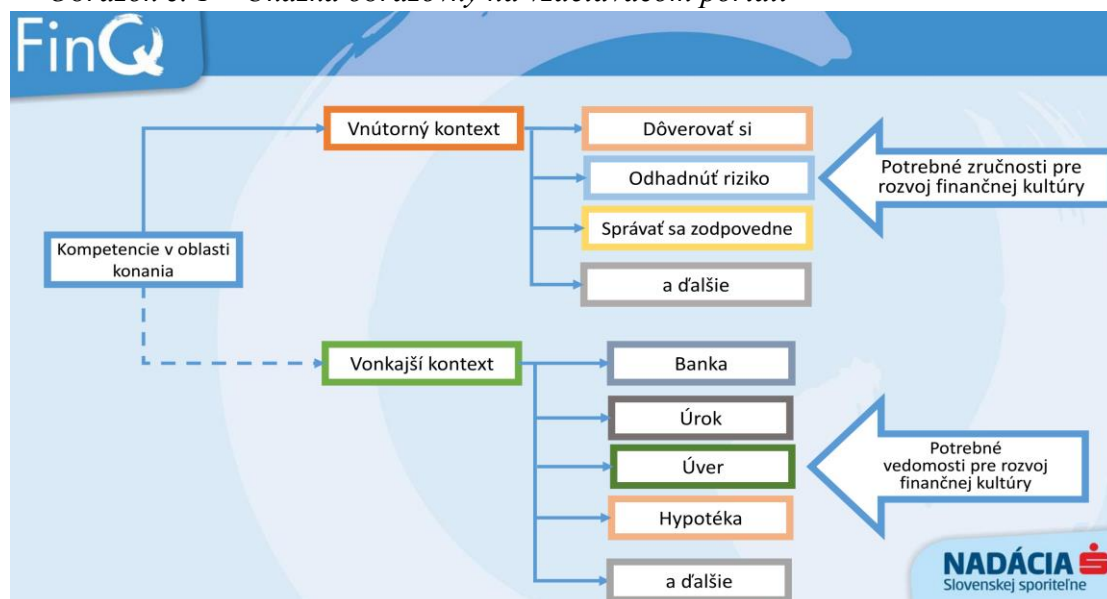
Vzdelávací portál:

Vytvorené vzdelávacie moduly boli spracované do online podoby vzdelávania pre vedenie škôl a pedagogických zamestnancov na portáli www.finq.sk. Vzdelávanie v tejto fáze prebiehalo dištančnou formou, v prípade potreby bola riaditeľom aj učiteľom poskytnutá metodická podpora zo strany Nadácie Slovenskej sporiteľne a spolupracujúcich expertov. Keďže išlo o pilotné overovanie, vzdelávajúci sa členovia vedenia a učelia dostali možnosť zaslať do 31. 01. 2020 pripomienky k obsahovej a funkčnej časti vzdelávacieho portálu. V roku 2020 boli tieto pripomienky vyhodnotené a v roku 2021 zapracované v rámci vzdelávacieho portálu.

Po zrealizovaní Dní FinQ boli na portáli zaregistrované všetky pilotné školy, následne riaditelia škôl prihlásili na vzdelávanie učiteľov pilotných tried a členov vedenia. Od 15. 10. 2019 oficiálne začala prebiehať dištančná časť vzdelávania, ktorá bola ukončená 15. 01. 2020.

Okrem online verzie vzdelávacieho portálu bola pripravená aj offline verzia, ktorú mohli vzdelávajúci sa využiť v prípade technických problémov alebo nedostatočného pripojenia na internet.

Obrázok č. 1 – Ukážka obrazovky na vzdelávacom portáli

Obrázok č. 2 – Ukážka exemplifikačnej úlohy v off-line verzii vzdelávania

Exemplifikačná úloha č. 7
Prečítajte si deskriptor:
Dokáže si zvoliť sociálne prijateľnú alternatívu svojho správania v jemu známych situáciách.
O akú kompetenciu ide? Vyberte jednu z možností.
a) Testovanie možností a revidovanie konania
b) Oplyvňovanie sociálneho života
c) Posúdenie a výber alternatív konania

Analytické a koncepčné činnosti:

Počas celého obdobia realizácie aktivít prebiehali analytické a koncepčné činnosti. V rámci analytických činností bola vykonaná hĺbková analýza stavu finančného vzdelávania v SR a ďalšie činnosti spojené s vyhodnocovaním pilotného overovania. V rámci koncepčných činností boli vytvorené podklady pre vzdelávacie moduly, obsahová časť vzdelávania na portáli, kurikulumný dokument programu - *Referenčný rámec na rozvíjanie finančnej kultúry žiakov a žiačok*, metodické listy pre učiteľov a pracovné listy pre žiakov, *Moje portfólio FinQ* a sada diagnostických a certifikačných nástrojov formou adaptívnych testov na škále ovládania A1 až B2.

Obrázok č. 3 – Ukážka koncepčných nástrojov pre rozvoj finančnej kultúry žiakov a žiačok v programe FinQ

Hodnotiace nástroje:

Dokument „Hodnotiace nástroje pre účely pilotného overovania programu FinQ“ predstavuje koncept hodnotenia úrovni kompetencií rozvoja finančnej kultúry na škále A1 – B2 *Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky a DaCoSiDe*.

Obsahuje tieto časti:

- Východisko pre tvorbu konštruktu pre oblasť rozvoja finančnej kultúry
- Návrh riešenia
- Typ certifikácie
- Popis certifikačného nástroja

- Konštrukt FinQ (koncept) – certifikácia
- Konštrukt diagnostika
- Špecifikácia testu – certifikácia
- Špecifikácia testu – diagnostika
- Koncept špecifikácie položiek
- Koncept architektúry banky úloh

Portfólio pre žiakov:

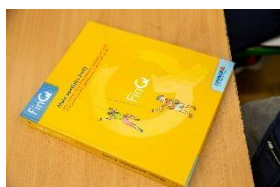
Portfólio pre rozvoj finančnej kultúry (*Moje Portfólio FinQ*) predstavuje zbierku dokumentov žiaka s príkladmi jeho vlastných prác, v ktorom si bude zaznamenávať svoje postupy, pokroky a úspechy rozvoja finančnej kultúry. Bolo pripravené podľa koncepcie *Európskeho jazykového portfólia* a deskriptory boli vytvorené na základe metodológie *DaCoSiDe*.

Portfólio sa skladá z troch častí:

- Pas FinQ – prehľad úrovne dosiahnutých kompetencií finančnej kultúry.
- Životopis FinQ – priestor na prezentovanie zázemia, poznatkov a skúseností žiaka.
- Zbierka prác FinQ – priestor na zhromažďovanie informácií a dokumentovanie výstupov a úspechov, ktoré žiak v priebehu učenia dosiahol.

Portfólio bolo vypracované pre 3 cieľové skupiny:

- Moje Portfólio FinQ pre žiakov 1. stupňa základných škôl (úroveň A1 až A2).
- Moje Portfólio FinQ pre žiakov 2. stupňa základných škôl (úroveň A1 až B1).
- Moje Portfólio FinQ pre žiakov stredných škôl (úroveň A1 až B2).

Ciele, predmet a hypotézy pilotného overovania

Ciele pilotného overovania programu FinQ

Cieľom pilotného overovania programu FinQ bolo:

- Zvýšiť úroveň finančnej kultúry žiačok a žiakov na jednotlivých stupňoch vzdelávania.
- Spracovať a poskytnúť školám na Slovensku učebné materiály a pomôcky na zvýšenie finančnej kultúry žiačok a žiakov na školách do roku 2021 a prispieť tým k zvyšovaniu finančného vzdelávania na Slovensku.

- Zvýšiť profesijné kompetencie pedagogických zamestnancov v oblasti podpory kritického, logického, systémového a kreatívneho myslenia žiačok a žiakov v kontexte rozvoja ich finančnej kultúry.
- Zvýšiť povedomie o potrebe a kvalite rozvoja finančnej kultúry v riadiacich procesoch na školách.
- Zamerať sa na kurikulárnu zmenu v školských vzdelávacích programoch tak, aby finančná kultúra bola súčasťou vzdelávacích štandardov všetkých vzdelávacích predmetov.

Predmet pilotného overovania

Predmetom pilotného overovania bolo zistenie, akú úroveň finančnej kultúry žiačky a žiaci na jednotlivých stupňoch vzdelávania reálne dosahujú. Pilotné overovanie umožnilo tiež sledovať dopad rozvoja finančnej kultúry na čitateľskú gramotnosť, kritické myslenie a kreativitu žiačok a žiakov. Ďalej sme sledovali možnosti realizácie medzipredmetových vzťahov v školských vzdelávacích programoch pilotných škôl a ich realizáciu v pilotných triedach počas vyučovacích hodín, na ktorých sa používal program FinQ. Zisťovali sme tiež vplyv využívania medzipredmetových vzťahov v pilotných triedach na zvýšenie kvality vyučovacieho procesu v pilotných triedach.

Hypotézy projektu

- Úroveň ovládania finančnej kultúry žiačok a žiakov po ukončení nižšieho sekundárneho vzdelávania je A1.
- Úroveň ovládania finančnej kultúry žiačok a žiakov po ukončení vyššieho sekundárneho vzdelávania je A2.
- Úroveň finančnej kultúry žiačok a žiakov v pilotných triedach bude po ukončení overovania vyššia ako v kontrolných triedach.
- Úroveň profesijných kompetencií pedagogických zamestnancov sa zvýši najmä v oblasti podpory kritického, logického, systémového a kreatívneho myslenia žiačok a žiakov v kontexte rozvoja finančnej kultúry.
- Podpora kritického, logického, systémového a kreatívneho myslenia žiačok a žiakov v kontexte rozvoja finančnej kultúry bude mať dopad na zvýšenie čitateľskej gramotnosti žiačok a žiakov v pilotných triedach.
- Motivácia k zvyšovaniu úrovne finančnej kultúry žiačok a žiakov v pilotných triedach bude po ukončení overovania vyššia ako v kontrolných triedach.

Realizácia pilotného overovania

Výber pilotných škôl

V decembri 2018 Nadácia Slovenskej sporiteľne cez partnera programu *Štátny inštitút odborného vzdelávania* informovala listom všetky základné a stredné školy o možnosti zapojiť

sa do pilotného overovania programu FinQ. Celkovo sa do pilotného overovania prihlásilo takmer 200 škôl zo všetkých krajov Slovenskej republiky, pričom takmer 50 % škôl tvorili základné školy, 30 % škôl stredné odborné školy a 20 % škôl gymnáziá. V januári a februári 2019 prebehol výber škôl. Kritériami pre výber škôl bolo:

- Rovnomerné zastúpenie po krajoch (za každý kraj boli vybrané dve školy) – spolu 16 škôl.
- Zastúpenie škôl podľa typu zriaďovateľa (podmienka zastúpenie všetkých typov zriaďovateľov) – spolu doplnené 2 školy.
- Rovnomerné zastúpenie podľa veľkosti školy – malotriedna škola (iba 1. stupeň, do 50 žiakov)/malá škola (do 100 žiakov)/stredne veľká škola (do 300 žiakov)/veľká škola (nad 300 žiakov) a spojená škola (500 žiakov a viac) – spolu doplnené 2 školy.
- Zastúpenie čo najväčšieho počtu vzdelávacích programov – 8-/4-/5-ročné programy stredoškolského vzdelávania, rôzne odbory SŠ (s MS aj bez MS), zapojenie do duálneho vzdelávania, školy s vyučovaním/vyučovacím jazykom národnostných menšín, bilingválne programy, matematické programy, programy využívajúce metódu CLIL, Hejného metódu, Jolly phonics metódu, školy zapojené do programu Zelená škola a pod.) – spolu doplnené 2 školy.
- Dôraz na inklúziu – školy s vysokým podielom detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, školy využívajúce asistentov pre deti s poruchami učenia a správania, školy s vysokým podielom detí so zdravotným a iným typom postihnutia, školy s vysokým podielom cudzincov, školy pre nadané deti a pod. – spolu doplnené 3 školy.
- Zastúpenie štátnych, cirkevných, súkromných škôl vzhľadom na celkové zastúpenie v sieti škôl.

Celkovo bolo vybraných do pilotného overovania 25 škôl, pričom bolo vybraných celkovo 60 pilotných tried, každá pilotná trieda, pokiaľ to bolo možné, mala kontrolnú triedu (54 kontrolných tried):

Zoznam 25 pilotných škôl				
ZŠ M. Alexie, Bratislava	ZŠ Hlboká cesta, Bratislava	Gymnázium Metodova, Bratislava	Gymnázium Grösslingová, Bratislava	Gymnázium Tomášikova, Bratislava
Gymnázium L. Sáru, Bratislava	SPŠ strojnica, Fajnorovo nábrežie, Bratislava	ZŠ s MŠ Vančurova, Trnava	Gymnázium M. R. Štefánika, Šamorín	Obchodná akadémia Kukučínova, Trnava
ZŠ s MŠ Centrum I, Dubnica nad Váhom	SOŠ OaS P. Jilemnického, Trenčín	ZŠ Karpatská, Žilina	Gymnázium J. M. Hurbana, Čadca	SOŠ Športová, Kysucké Nové Mesto
Špeciálna ZŠ Bottova, Rimavská Sobota	ZŠ Partizánska cesta, Jasenie	SSOŠOaS Partizánska, Očová	ZŠ Na Hôrke, Nitra	SOŠ veterinárna, Drážovská, Nitra
ZŠ Tomášikova, Košice	ZŠ s MŠ M. R. Štefánika, Budimír	Gymnázium P. Horova, Michalovce	ZŠ s MŠ Vydrník	Spojená škola Jarmočná, Stará Ľubovňa

V pilotnom overovaní celkovo zapojených 60 pilotných tried a 1385 žiakov: 700 žiakov na ZŠ, 437 žiakov na gymnáziách, 248 žiakov na SOŠ

NADÁCIA Slovenskej sporiteľne

Priebeh pilotného overovania

Program FinQ sa začal realizovať v pilotných školách od septembra 2020 úvodnou diagnostikou, ktorá bola určená žiačkam a žiakom pilotných a kontrolných tried od 3. ročníka základných škôl až po 4. ročník stredných škôl. Cieľom úvodnej diagnostiky bolo zistiť východiskovú úroveň ovládania ich finančnej kultúry. Výsledky diagnostiky sa komunikovali formou prehľadu výsledkov nielen žiačkam a žiakom (ďalej len ako žiaci/žiak), ale aj ich rodičom, ako aj učiteľkám a učiteľom pilotných škôl. Žiak, ktorý sa zúčastnil úvodnej diagnostiky, získal informáciu o stave úrovne svojich kompetencií v oblasti finančného vzdelávania, ktorá mu pomohla v ďalšom plánovaní rozvoja týchto kompetencií pre svoje štúdium i pre získanie certifikátu. Učitelia a rodičia získali relevantné informácie o úrovni ovládania finančnej kultúry svojich žiakov pre účely ich ďalšieho rozvoja v danej oblasti vzhľadom na ich potreby a motiváciu vzdelávať sa.

Diagnostika tiež poukázala na trendy v oblasti realizácie vzdelávacej politiky v Slovenskej republike, výsledky sú relevantné pre účely pilotného overovania a individuálneho posúdenia reálnej úrovne finančnej kultúry žiakov, ktorí sa diagnostiky zúčastnili. Celkovo sa testovania zúčastnilo 25 pilotných škôl a 2 363 žiakov pilotných a kontrolných tried. Zastúpené boli všetky typy vzdelávacích programov a zriaďovateľov. Pri posudzovaní výsledkov sme naznačili tendencie, výsledky však nie je možné zovšeobecniť, vzhľadom na rôznorodosť vzorky a nerovnomerné zastúpenie žiakov v jednotlivých vzdelávacích programoch. Výber pilotných škôl bol realizovaný na základe kritériálneho výberu a nie náhodným výberom.

Výsledky úvodnej diagnostiky poukázali na:

1. Najlepší výsledok dosiahli žiaci prvého stupňa základných škôl a nižšieho stupňa osemročného gymnaziálneho štúdia.
2. Najhorší výsledok dosiahli žiaci v SOŠ bez maturitnej skúšky, pričom v čítaní s porozumením môžeme zaznamenať uspokojivú úroveň, v matematike a finančnej gramotnosti majú žiaci alarmujúce nedostatky. Výsledky týchto žiakov je potrebné brať s rezervou vzhľadom na nízky počet testovaných žiakov.
3. Najvyrovnanejšie výkony dosiahli žiaci SOŠ s maturitnou skúškou a žiaci gymnázií.
4. Žiaci druhého stupňa základných škôl majú tendenciu stagnovať, a to aj napriek dosiahnutiu relatívne vysokej úrovne kompetencií na prvom stupni.

Výsledky úvodnej diagnostiky nám priniesli obraz o stave vzdelávania a úrovne žiakov v čítaní s porozumením, v matematike a práci s informáciami a tiež v oblasti správneho posudzovania a rozhodovania sa v kontexte rozvoja finančnej kultúry.

V pilotných triedach v školskom roku 2020/2021 sme klasické formálne vzdelávanie doplnili o program FinQ. Učitelia mali k jeho rozvoju k dispozícii 250 metodických listov, ktoré určujú ciele vzdelávania v jednotlivých vyučovacích predmetoch v kontexte rozvoja finančnej kultúry žiakov, 250 pracovných listov pre žiakov, didaktický prostriedok Moje portfólio FinQ, do ktorého si žiaci ukladali všetky výstupy, ktoré na hodine s učiteľmi

v jednotlivých vyučovacích predmetoch realizovali, spolu s metodickou podporou zo strany Nadácie Slovenskej sporiteľne (ďalej nadácia). Moje portfólio FinQ potom chápeme ako archív vzostupu žiakov v programe rozvíjania finančnej kultúry.

Učitelia postupovali v pilotných triedach podľa vopred vypracovaného študijného plánu, ktorý bol odporučený metodikmi nadácie na základe výsledkov vstupnej diagnostiky žiakov. Realizácia pilotného overovania programu FinQ v pilotných triedach bola od začiatku školského roka ovplyvnená pandemickými opatreniami a rozhodnutiami MŠVVaŠ SR, ktoré reagovali na aktuálnu situáciu vzhľadom na šírenie COVID-19 v jednotlivých krajoch a okresoch Slovenskej republiky.

V januári 2021 učitelia pilotných tried pokračovali v inovačnom vzdelávaní v programe FinQ v celkovej hodinovej dotácii 55 hodín s cieľom získať osvedčenia o absolvovaní inovačného vzdelávania pre rozvoj kompetencií žiakov potrebných pre 21. storočie v kontexte rozvoja ich finančnej kultúry. Program bol schválený MŠVVaŠ SR ako inovačné vzdelávanie profesijného rozvoja učiteľov pre rozvoj kompetencií žiakov pre 21. storočie koncom decembra 2020 a podporila ho Národná banka Slovenska. Program a jeho obhajoba boli realizované hybridnou formou (dištančným vzdelávaním, prezenčným online vzdelávaním a praktickým využitím v pilotných triedach, doplneným o metodickú podporu). Obhajoba pred trojčlennou komisiou bola realizovaná v mesiaci február 2021.

V marci 2021 sa realizovalo priebežné online testovanie (priebežná diagnostika) žiakov pilotných a kontrolných tried 2. stupňa ZŠ a zapojených SŠ. Priebežné testovanie žiakov 1. stupňa ZŠ sa uskutočnilo začiatkom apríla 2021 prezenčnou formou. Priebežná diagnostika sa doplnila o dotazníkový prieskum, ktorý bol určený žiakom pilotných tried a ich rodičom.

Cieľom priebežnej diagnostiky žiakov bolo zistiť mieru pokroku pilotných a kontrolných tried a priemernú úroveň týchto tried podľa metodológie DaCoSiDe na škále A1 až B2 *Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky* v súlade s referenčným dokumentom programu FinQ. *Referenčný rámec na rozvíjanie finančnej kultúry žiakov a žiačok*⁸ po realizácii programu FinQ v pilotných triedach po ukončení prvého polroku. Tiež sme zisťovali dotazníkovým prieskumom u žiakov ich názor a mieru ich motivácie na program FinQ a u rodičov nás zaujímala najmä miera informovanosti o programe FinQ, ktorého je ich dieťa od začiatku školského roka súčasťou, ako aj názor na jeho realizáciu v pilotnom ročníku.

Súčasťou posudzovania priebežného overovania pilotného programu FinQ bola aj správa učiteľov pilotných tried z implementácie metodiky FinQ v období január 2021 až máj 2021. Správa obsahovala nielen výsledky dobrej praxe, ale aj ukážky prác žiakov jednotlivých pilotných tried, ktoré sú rozdelené podľa jednotlivých kognitívnych úrovní.

⁸ DE JAEGER D., ĎURIŠ B., GREGOROVÁ I., KRATOCHVÍL, V., MNÍCHOVÁ J., *Referenčný rámec na rozvíjanie finančnej kultúry žiakov a žiačok*, EDUAWEN EUROPE, 2018, ISBN 978-80-973354-0-3, https://www.finq.sk/docs/referencny_ramec_na_rozvijanie_financnej_kultury.pdf

Metodológia diagnostiky

Aby sme získali relevantné údaje v zmysle stanovených cieľov, vytvorili sme štyri nástroje priebežnej diagnostiky a certifikácie formou testu.

Nástroj diagnostiky:

- Diagnostické testy v slovenskom jazyku.
- Diagnostické testy, ktoré sme vytvorili metodológiou adaptívneho testovania prenosom z oblasti cudzích jazykov na oblasť finančného vzdelávania.
- Forma diagnostického testu: adaptívny test zameraný na potvrdenie východiskovej úrovne.
- Každý diagnostický test diskriminoval sledované kompetencie testovaného v najviac štyroch všeobecných referenčných úrovniach náročnosti, úrovne A1, A2, B1 a B2 tak, ako ich opisuje *Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky* (Rada Európy, 2001) a referenčný rámec DaCoSiDe pre oblasť rozvoja finančnej kultúry.

Žiaci:

- 1. stupňa ZŠ (vrátane žiakov 5.ročníka špeciálnej ZŠ) = škála A1.1 až A2.1 (test 1, ďalej T1),
 - 2. stupňa ZŠ (vrátane žiakov 2. a 3. ročníka SOŠ bez maturitnej skúšky) = škála A1.2 až B1.1 (test 2, ďalej T2),
 - 8-ročné gymnáziá = škála A2.2 až B1.2 (test 3, ďalej T3),
 - 4-/5-ročné gymnáziá a SOŠ s maturitnou skúškou = škála B1.1 až B2.2 (test 4, ďalej T4).
- Sledované kompetencie sme stanovili na základe referenčného rámca DaCoSiDe pre oblasť rozvoja finančnej kultúry, ktorý je v súlade s *Národným štandardom finančného vzdelávania* a referenčnými rámcami OECD pre rozvoj finančnej gramotnosti.
 - Súhrn sledovaných vedomostí a spôsobilostí vychádzal z mriežky hodnotenia DaCoSiDe a z *Referenčného rámca rozvoja finančnej kultúry žiakov a žiačok programu FinQ* a je v súlade s platnými *Štátnymi vzdelávacími programami*, ako aj s *Národným štandardom finančného vzdelávania* a referenčnými rámcami OECD pre rozvoj finančnej gramotnosti.
 - Počet testov: 4
 - Počet položiek v teste:
 - T1 = 8 položiek (v priemere 25 otázok)
 - T2 = 7 položiek (v priemere 30 otázok)
 - T3 = 9 položiek (v priemere 35 otázok)
 - T4 = 9 položiek (v priemere 40 otázok).
 - Úroveň pilotovania položiek: 2 úrovne pilotovania
 - Kalibrácia položiek: dvojúrovňová
 - Výsledok diagnostiky: Celkový výsledok o miere pokroku jednotlivých sledovaných kompetencií v oblasti rozvoja finančnej kultúry žiakov pilotných a kontrolných tried s poukázaním na ich silné a slabé stránky.

V rámci každej z úrovní sme hodnotili kompetencie:

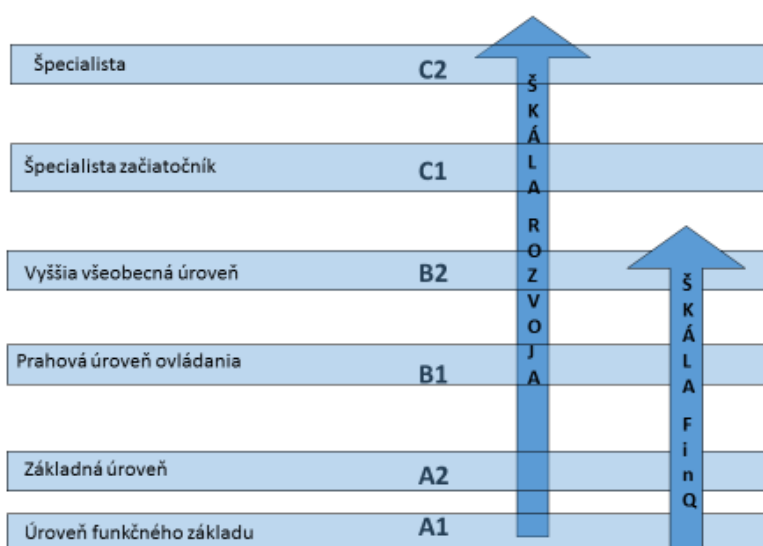
- ✓ Čítanie v kontexte finančného vzdelávania
- ✓ Abstrahovanie v kontexte finančného vzdelávania
- ✓ Korektná argumentácia v kontexte finančného vzdelávania
- ✓ Overovanie hypotéz v kontexte finančného vzdelávania
- ✓ Správne posudzovanie v kontexte finančného vzdelávania
- ✓ Správne rozhodovanie sa v kontexte finančného vzdelávania

Typy úloh:

Položky pozostávali z otázok s výberom odpovede z viacerých možností, s výberom medzi pravdivým a nepravdivým tvrdením a z otázok s krátkou odpoveďou. Celkovo bol obmedzený počet otázok vzťahujúcich sa na zadanie v snahe dosiahnuť, aby boli položky od seba nezávislé a bolo možné ponúknuť maximum zadaní a docieľiť čo najlepšie pokrytie obsahu.

Škála hodnotenia:

Škála rozvoja spôsobilostí

Realizácia testovania a testovaná vzorka:

Diagnostiku sme realizovali na dve etapy:

- 1. etapa: online testovanie (T2, T3, T4) = od 8. do 12. marca 2021
- 2. etapa: prezenčná forma testovania (T1) = od 12. do 16. apríla 2021

Dve základné školy sa zapojili do online testovania aj na 1. stupni ZŠ v termíne 12. marca 2021.

Vzorka priebežného testovania:

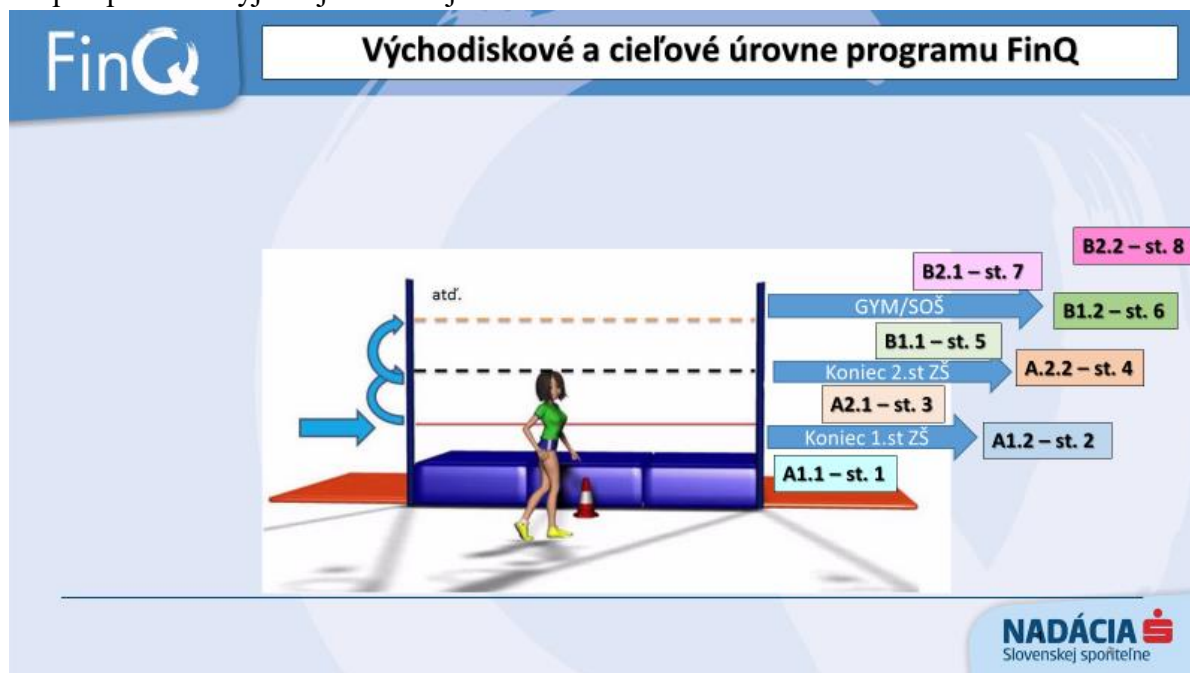
Celkovo sa testovania zúčastnilo 2377 žiakov pilotných a kontrolných tried, pričom:

- T1 sa zúčastnilo 581 žiakov
- T2 sa zúčastnilo 687 žiakov

- T3 sa zúčastnilo 246 žiakov
- T4 sa zúčastnilo 863 žiakov.

Čo sa týka grafov a vyhodnotení, zaznamenávame mieru pokroku v hodnotách 1 až 8, pričom stupeň jedna reprezentuje úroveň A1.1, stupeň 2 úroveň A1.2, stupeň 3 úroveň A2.1, stupeň 4 úroveň A2.2, stupeň 5 úroveň B1.1, stupeň 6 úroveň B1.2, stupeň 7 úroveň B2.1 a stupeň 8 úroveň B2.2.

Stupne pokroku vyjadruje nasledujúci obrázok:

Celková doba trvania testu bola maximálne 60 minút v závislosti od cieľovej skupiny a náročnosti testu. Testovanie sa uskutočnilo vo všetkých pilotných školách v súlade s pokynmi pre administráciu testovania. Vyhodnocovanie testovania prebiehalo od 22. marca 2021 pre online testovanie a od 26. apríla 2021 pre prezenčné testovanie do 15. mája 2021. Výsledky žiakov sme distribuovali v júni 2021 hneď po ich vyhodnotení a overení správnosti údajov koordinátormi finančného vzdelávania na pilotné školy, ktorí ich odovzdali žiakom pilotných a kontrolných tried. Výsledky priebežnej diagnostiky učitelia analyzovali so žiakmi v závere školského roka 2020/2021, žiaci si ich následne založili do Môjho portfólia FinQ.

Certifikácia žiakov pilotných a kontrolných tried prebehla v júni 2021 rovnakým spôsobom a na základe rovnakej metodológie ako v priebežnej diagnostike. Testové nástroje boli upravené vzhľadom na cieľ certifikácie, ktorým bolo overiť dosiahnutie celkovej priemernej úrovne ovládania finančnej kultúry žiakov z priebežnej diagnostiky, preto najväčší počet testových položiek vždy osciloval okolo už dosiahnutého priemeru jednotlivých cieľových skupín v priebežnom testovaní. Úspešní žiaci v certifikačnom testovaní dostali

certifikát o dosiahnutej úrovni ich finančnej kultúry, s platnosťou 5 rokov. Neúspešní žiaci sa budú môcť zúčastniť opravného termínu certifikácie v máji 2022.

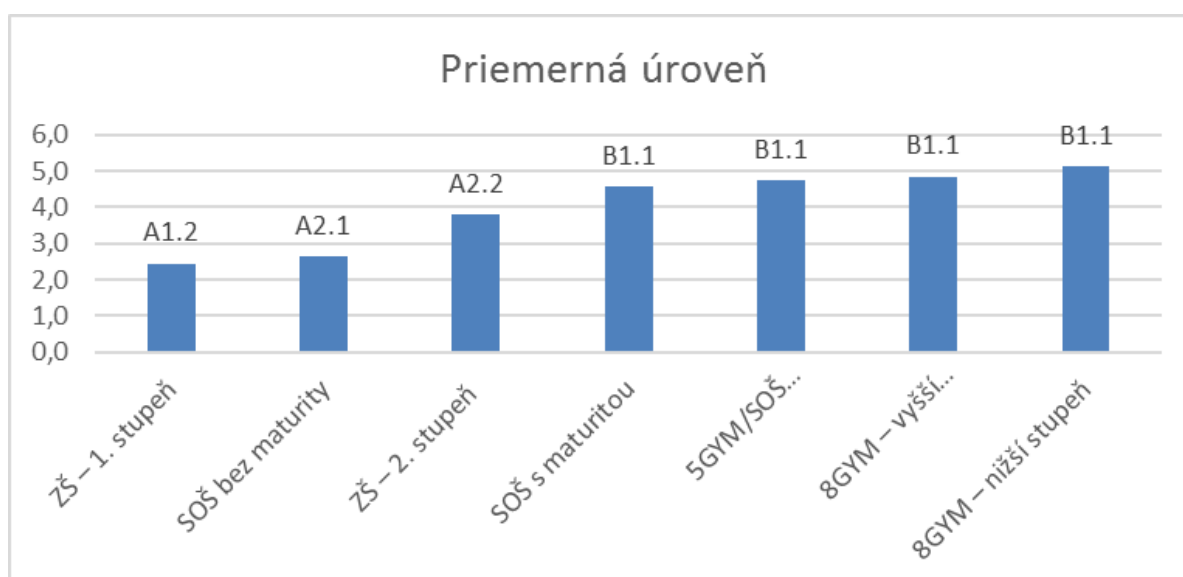
Pilotné overovanie programu FinQ bolo úspešne ukončené certifikačným testovaním žiakov pilotných a kontrolných tried. V septembri 2021 program prešiel do ostrej prevádzky a implementačnej fázy. Popri pilotnom overovaní programu FinQ prebehla aj **súťaž FinQ Majster** určená žiačkam a žiakom pilotných tried. Prvý ročník súťaže bol vyhlásený v apríli 2021. Vyhlásenie výsledkov v jednotlivých kategóriách, ako aj celkového víťaza súťaže bude prebiehať koncom októbra 2021. Všetky súťažné príspevky budú zverejnené na webovom sídle programu FinQ <https://www.finq.sk>.

Reálna východisková úroveň finančnej kultúry žiakov pilotných a kontrolných tried FinQ po realizácii úvodnej a priebežnej diagnostiky

Z dotazníkového prieskumu vyplynulo, že učitelia, koordinátori finančného vzdelávania, ako aj vedenie škôl určili rovnako východiskovú úroveň žiakov pilotných tried v závislosti od stupňa vzdelávania a vzdelávacieho programu. Východiskové úrovne žiakov pilotných tried sme stanovili nasledovne:

- ✚ žiaci prvého stupňa ZŠ = úroveň **A1.1** → **A1.2**,
- ✚ žiaci druhého stupňa ZŠ = úroveň **A1.1/A1.2** → **A2.1**,
- ✚ žiaci nižšieho stupňa 8-ročných gymnázií = úroveň **A1** → **A2**,
- ✚ žiaci stredných odborných škôl = úroveň **A1** → **A2/B1.1**,
- ✚ žiaci vyššieho stupňa 8-ročných gymnázií, žiaci 4- a 5-ročných gymnázií = úroveň **A2** → **B1**.

Informácie o reálnej úrovni kompetencií žiakov pilotných a kontrolných tried sme získali na základe úvodnej a priebežnej diagnostiky a ilustruje ich nasledujúci graf:

Celkovo môžeme skonštatovať, že priemerná úroveň žiakov bola vo všeobecnosti vyššia, ako predpokladali učitelia a vedenie škôl:

- Žiaci prvého stupňa základných škôl v priemere dosahovali vyššiu úroveň A1 – úroveň A1.2. Do určitej miery je tento výsledok ovplyvnený faktom, že do úvodnej diagnostiky boli zapojení žiaci 3. a 4. ročníkov. Celková priemerná úroveň žiakov primárneho vzdelávania naznačuje, že primárne vzdelávanie funguje v Slovenskej republike dobre a má kvalitatívne zvyšujúcu sa tendenciu.
- Žiaci druhého stupňa základných škôl v priemere dosahovali vyššiu úroveň A2 – úroveň A2.2. Túto úroveň v priemere žiaci dosahovali aj napriek faktu, že do programu boli zapojené rôzne ročníky 2. stupňa základných škôl. Celkovo môžeme aj v tomto prípade konštatovať, že výsledky diagnostiky na 2. stupni základných škôl naznačujú priemernú úroveň ovládania základných spôsobilostí v kontexte finančného vzdelávania, čo je v porovnaní s aktuálnym poznatkom o stave vzdelávania posun smerom ku kvalitnejšiemu vzdelávaniu.
- V prípade SOŠ boli odhady učiteľov a vedenia škôl skôr pesimistické. Daný pesimizmus sa však nepotvrdil ani pri SOŠ bez maturitnej skúšky, kde však bola veľmi malá vzorka žiakov z dôvodu absencií pre pandemickú situáciu v škole. Priemerná úroveň žiakov sa preukázala na úrovni A2.1, čo je o jednu celú úroveň lepší výsledok, ako predpokladali učitelia a vedenie škôl. Pri takto nízkom počte žiakov nie je možné vyvodzovať žiadne iné závery ako len na individuálnej úrovni samotných žiakov, ktorí sa testovania zúčastnili. Úroveň však zostáva pod priemerom, pričom priemer SOŠ by mal dosiahnuť aspoň úroveň 2. stupňa ZŠ, čo sa v tomto prípade nestalo.
- SOŠ s maturitnou skúškou dosiahli priemernú úroveň B1.1, čo je úroveň nad priemerom očakávanej úrovne cieľovej skupiny žiakov a o dve úrovne vyššie, ako bol predpoklad učiteľov a vedenia škôl. Tento výsledok je spôsobený aj tým, že do programu FinQ sa zapojili najmä SOŠ, ktoré pripravujú žiakov aj na vysokoškolské vzdelávanie a téme finančnej gramotnosti sa dlhodobo a zodpovedne venujú.
- Gymnáziá vo všetkých svojich programoch dosiahli priemernú úroveň B1.1, pričom očakávaná úroveň učiteľov a vedenia škôl bola úroveň A1 pre nižší stupeň osemročných gymnázií a A2 pre ostatné gymnaziálne programy. Výsledok nižšieho stupňa osemročných gymnázií je najlepší zo všetkých kategórií a poukazuje na významný rozdiel medzi žiakmi 2. stupňa základných škôl a žiakmi nižšieho stupňa osemročného gymnázia. Tendencia vytvárania priepastného rozdielu medzi týmito dvoma skupinami žiakov naznačuje, že opatrenia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR vzhľadom na znižovanie počtu žiakov osemročných gymnázií s cieľom skvalitniť základnú školu neboli správne. Po zavedení opatrenia sa rozdiel medzi úrovňou kompetencií žiakov medzi 2. stupňom základných škôl a nižším stupňom osemročného gymnázia výrazne zvýšil v neprospech 2. stupňa základných škôl. Keď sa pozrieme na výsledky žiakov vyššieho stupňa gymnázií, čo sú žiaci,

ktorých sa sprísnenie opatrení nedotýkalo, vidíme, že dosahujú priemer v gymnaziálnom štúdiu a porovnateľné alebo lepšie výsledky ako žiaci 2. stupňa základných škôl. Tendencia zvyšovania rozdielu medzi žiakmi 2. stupňa základných škôl a nižšieho stupňa osemročných gymnázií by mohla naznačovať ešte väčšiu diverzifikáciu vzdelávania žiakov v ISCED 2 a postupne znemožňovať prístup ku kvalitnému vzdelávaniu majoritnej skupine žiakov. Čo sa týka výkonnosti, dosiahli žiaci nižšieho stupňa osemročného vzdelávania vôbec najlepší výsledok zo všetkých žiakov vo všetkých vzdelávacích programoch. Táto tendencia by mohla naznačovať, že namiesto inkluzívneho vzdelávania prechádzame na elitné vzdelávanie.

- Na základe tendencie neprimeraného zvyšovania excelentnosti nižšieho stupňa osemročného vzdelávania na základe inteligenčného potenciálu žiakov sa javí vhodnejší návrat k uvoľneniu kvót žiakov, ktorí budú mať prístup k tomuto typu štúdia a výber zamerať na kompetenčný profil žiaka tak, aby bol umožnený prístup k tomuto typu štúdia všetkým žiakom 2. stupňa ZŠ, ktorí oň majú záujem.

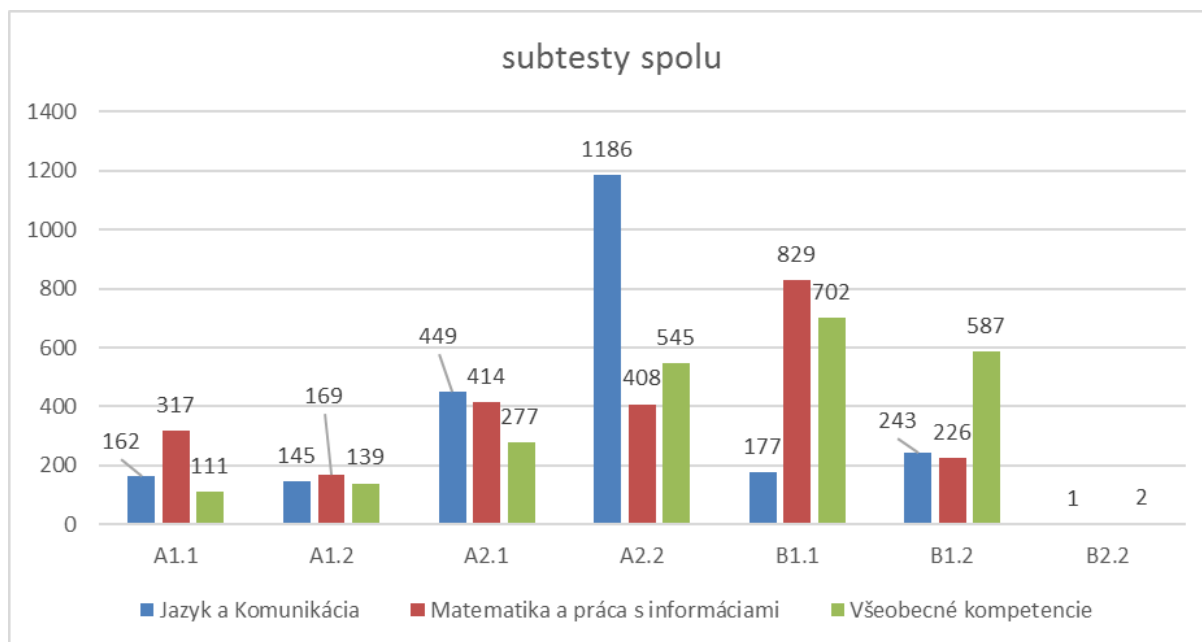
Pri porovnaní celkových priemerných výkonov žiakov pilotných a kontrolných tried môžeme konštatovať:

- ✓ Žiaci pilotných tried, ktorí dosiahli v úvodnej diagnostike najvyššie úrovne, ich v priemere potvrdili aj v priebežnom testovaní.
- ✓ Aj keď sa miera pokroku niektorých pilotných tried javí byť nulová, stále dosahujú žiaci a žiačky týchto pilotných tried najvyššie dosiahnuteľné hodnoty v rámci žiakov danej sledovanej skupiny.
- ✓ V detailnejšom porovnaní týchto tried môžeme konštatovať, že ide o porovnateľný výsledok všetkých žiakov daných tried, pričom práve u najslabších žiakov je progres reálne viditeľný.
- ✓ Celkovo výsledok pilotných tried nie je závislý od výkonu najlepších žiakov triedy, ale od toho, že všetci žiaci sa dokážu dostať na priemernú sledovanú úroveň.

V kontrolných triedach celkovo môžeme konštatovať, že:

- Celková priemerná úroveň žiakov kontrolných tried môže byť celkovo až o pol úrovne nižšia ako v pilotných triedach.
- Celková priemerná úroveň žiakov kontrolných tried gymnázií je porovnateľná s dosiahnutou priemernou úrovňou žiakov pilotných tried, avšak žiaci kontrolných tried dosahujú lepší výsledok na úrovni výkonu jednotlivcov.
- Tendencia naznačuje, že v základných a stredných odborných školách by mohol existovať relatívne významný rozdiel v úrovni kompetencií medzi jednotlivými triedami, naopak gymnáziá vykazujú porovnateľnú úroveň kompetencií žiakov tried rovnakého ročníka a vzdelávacieho programu, líšia sa skôr jednotlivci na úrovni výkonu.
- V kontrolných triedach ostáva priemerný výsledok triedy závislý od výkonu najlepších žiakov. Je to aj z dôvodu regresu niektorých kontrolných tried.

Priemerné výsledky žiakov diagnostiky z pohľadu jednotlivých subtestov ilustruje nasledujúci graf:

Celkovo môžeme konštatovať:

- Väčšina žiakov dosiahla celkovú priemernú úroveň A2.2 v subteste Jazyk a komunikácia, čo poukazuje najmä na fakt, že moderná pedagogika preceňuje spôsobilosť Čítanie s porozumením na úkor ostatných spôsobilostí. Pozitívnym faktom je, že kompetencie žiakov v oblasti Jazyk a komunikácia sa dostávajú na úroveň priemeru, čo je základom pre zvládnutie ďalších náročnejších úrovní v rôznych oblastiach rozvoja žiaka. Iba jeden žiak dosiahol úroveň B2 v danom subteste.
- V subteste Matematika a práca s informáciami sa ukazuje stagnácia základných matematických spôsobilostí. Úroveň A2.2 dosiahol relatívne málo žiakov, čo naznačuje, že žiaci, ktorí ďalej nepokračujú v štúdiu matematiky na gymnáziách, resp. na SOŠ pripravujúcich na vysokoškolské vzdelávanie dosahujú podpriemernú úroveň spôsobilostí v matematike. Priemerná úroveň gymnazistov je B1.1, čo je očakávaná úroveň v prvých dvoch ročníkoch klasického gymnaziálneho štúdia. Úroveň B2 v subteste Matematika a práca s informáciami nedosiahol ani jeden žiak.
- Výsledky tretieho subtestu naznačujú zaujímavý trend. Čím sú žiaci starší, tým dosahujú vyššiu úroveň všeobecných kompetencií. Tento výsledok by mohol naznačovať, že správne rozhodovanie sa a vyhodnocovanie v oblasti finančného správania je do určitej miery závislé od vyzpelosti žiaka a kvality vzdelávania, ktoré žiak dosiahol. Nemusí úplne súvisieť so socio-ekonomickým zázemím žiaka, ako v dotazníkovom prieskume predpokladali učitelia a vedenie škôl, čo dáva predpoklad možnému úspešnému finančnému vzdelávaniu žiakov zo slabého socio-ekonomického prostredia. Tendencia naznačuje, že škola môže reálne kvalitným inkluzívnym vzdelávaním vytvárať priestor pre rovnosť šancí všetkým žiakom.

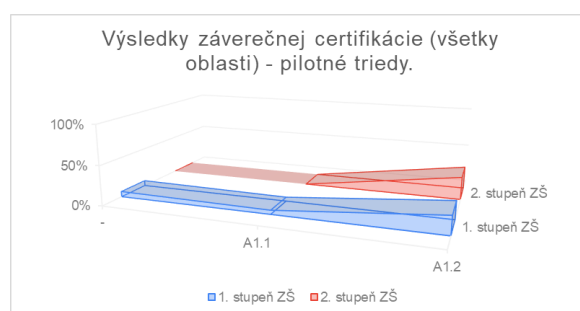
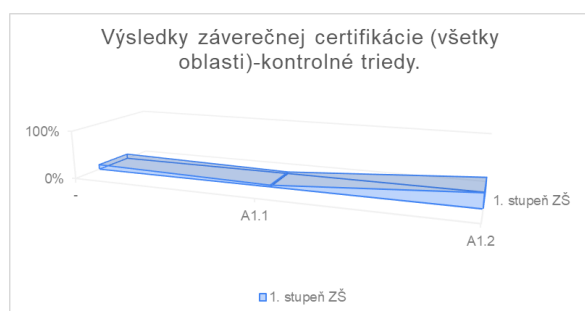
Výsledky certifikačného merania

Výsledky certifikačného merania potvrdzujú závery priebežnej diagnostiky a poukazujú na integračný a synergický efekt programu FinQ v pilotných triedach.

Prvý stupeň základných škôl a žiaci 5. ročníka špeciálnej základnej školy

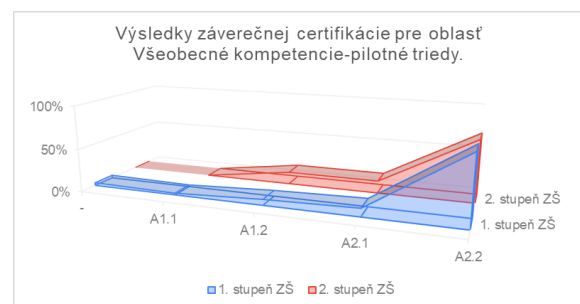
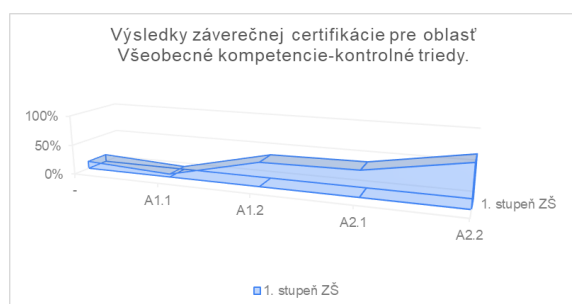
Výsledky certifikácie žiakov prvého stupňa celkovo naznačujú trend diagnostiky, že žiaci pilotných tried dosahujú v priemere rýchlejšie sledovanú úroveň a až o 12 % viac žiakov sa dokáže dostať na vyššiu úroveň A2.1 v porovnaní so žiakmi kontrolných tried.

Celkové dosiahnuté úrovne žiakov prvého stupňa v certifikačnom testovaní:

Z pohľadu jednotlivých subtestov žiaci pilotných a kontrolných tried dosahujú relatívne porovnateľné výsledky v Jazyku a komunikácii a Matematike a práci s informáciami, žiaci pilotných tried dosahujú lepšie výsledky vo Všeobecných kompetenciách (správne finančné posudzovanie a rozhodovanie sa), čo naznačuje že žiaci pilotných tried si pojmy z oblasti finančnej kultúry osvojili a vedia ich v závislosti od dosiahnutej úrovne aj používať v reálnom živote.

Celkové dosiahnuté úrovne žiakov prvého stupňa v certifikačnom testovaní v subteste Všeobecné kompetencie:

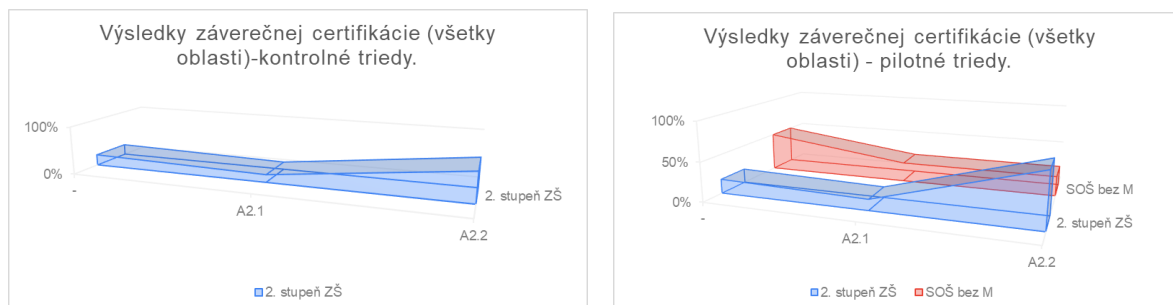

Druhý stupeň základných škôl a stredná odborná škola bez maturitnej skúšky

Výsledky certifikácie žiakov druhého stupňa celkovo naznačujú trend diagnostiky, že žiaci pilotných tried dosahujú v priemere sledovanú úroveň, pričom o 10 % v priemere viac žiakov pilotných tried sa dokáže dostať na úroveň A2.2 v porovnaní so žiakmi kontrolných

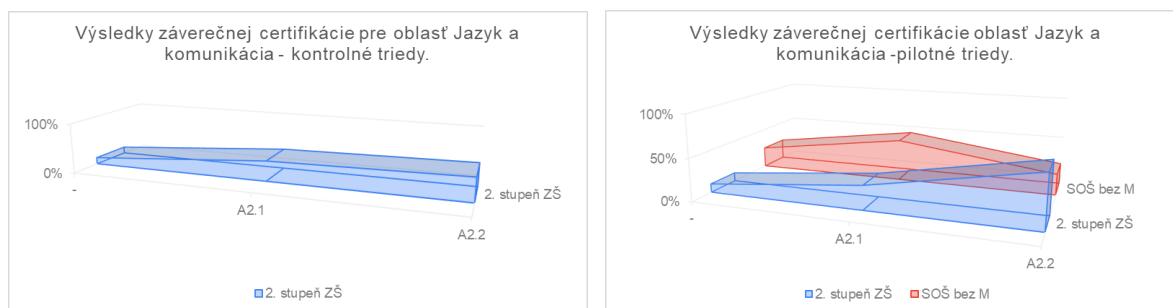
tried. Samostatnú skupinu tvoria žiaci SOŠ bez maturitnej skúšky, v pilotnom overovaní išlo o žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, pričom vzorka žiakov bola veľmi malá, preto sa dá daná kategória posudzovať iba na úrovni individuálneho výkonu žiakov. Títo žiaci dosiahli v úvodnej diagnostike priemernú úroveň A1.1, čo bol výkon žiakov 2./3. ročníka ZŠ. V certifikačnom testovaní 50 % žiakov sledovaných úroveň A2 nedosiahlo a 50 % sledovaných úroveň dosiahlo pričom 25 % žiakov sa dotiahlo na úroveň najlepších žiakov základných škôl. Program FinQ čiastočne zmiernil alarmujúcu úroveň žiakov danej kategórie. Pri sociálne znevýhodnených žiakoch je žiaduce implementovať program FinQ čo najskôr do vyučovacieho procesu, aby sa priepať vo výkonoch žiakov z ročníka do ročníka neprehlbovala, ale naopak, aby sa úroveň výkonov žiakov stabilizovala v čo najnižšom veku a ďalej dosahovala úroveň celoslovenského priemeru.

Celkové dosiahnuté úrovne žiakov druhého stupňa v certifikačnom testovaní:

Z pohľadu jednotlivých subtestov žiaci druhého stupňa základných škôl pilotných tried dosahujú signifikantne lepšie výsledky ako žiaci kontrolných tried. Najväčší rozdiel u žiakov druhého stupňa je v oblasti Jazyk a komunikácia (až 20 % žiakov pilotných tried dosahuje vyššiu úroveň A2.2 s presahom do úrovne B1.1 ako žiaci kontrolných tried), najmenší rozdiel (5 %) dosahujú žiaci pilotných tried voči kontrolným triedam v oblasti Všeobecných kompetencií. Daný výsledok naznačuje, že program FinQ u žiakov druhého stupňa základných škôl významne pomáha žiakom pochopiť základné pojmy a správne ich používať.

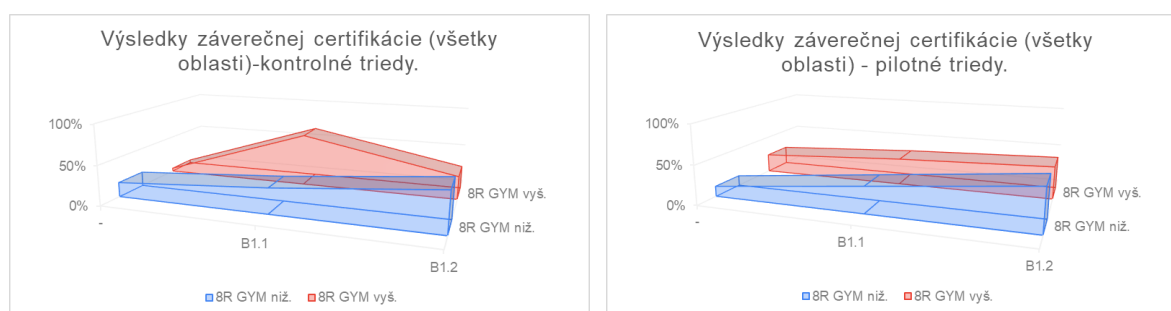
Celkové dosiahnuté úrovne žiakov druhého stupňa v certifikačnom testovaní v subteste Jazyk a komunikácia:

Výsledky žiakov nižšieho a vyššieho stupňa 8-ročných gymnázií

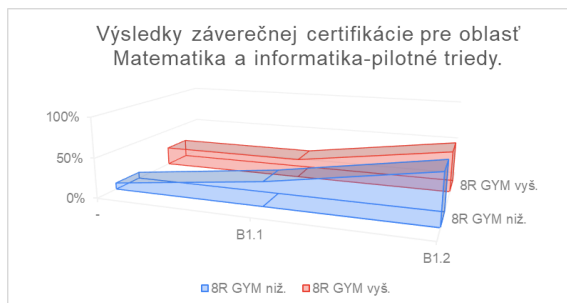
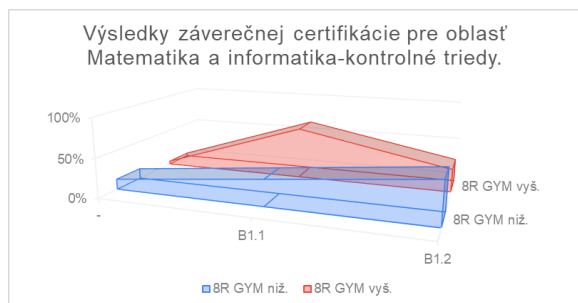
Výsledky certifikácie žiakov stredných škôl z pohľadu 8-ročných gymnázií naznačujú signifikantné rozdiely medzi žiakmi pilotných a kontrolných tried. Pokiaľ výsledky žiakov nižšieho stupňa 8-ročných gymnázií sú takmer porovnateľné (o 5% viac žiakov pilotných tried dosahuje v priemere celkovo vyššiu úroveň B1.2), u žiakov vyššieho stupňa vzdelávania 8-ročných gymnázií už je tento rozdiel 12 %. Tento rozdiel môže byť čiastočne spôsobený prísnejším výberom žiakov nižšieho stupňa 8-ročných gymnázií v posledných 4 rokoch. Avšak všeobecne môžeme konštatovať, že program FinQ podporuje vyššie kognitívne funkcie myslenia, čo by mohol byť dôvod rýchlejšieho rozvoja finančnej kultúry žiačok a žiakov pilotných tried.

Celkové dosiahnuté úrovne žiakov 8-ročných gymnázií v certifikačnom testovaní:

Sekundárna analýza výsledkov žiačok a žiakov 8-ročných gymnázií naznačuje, že výkony žiakov pilotných a kontrolných tried sú rozdielne v závislosti od sledovanej oblasti výkonu. V subteste Jazyk a komunikácia žiaci pilotných tried nižšieho stupňa 8-ročného gymnázia dosahujú lepší výkon ako žiaci kontrolných tried, naopak žiaci vyššieho stupňa 8-ročných gymnázií v kontrolných triedach dosiahli v danom subteste signifikantne lepší výsledok ako žiaci pilotných tried. Pri žiakoch nižšieho stupňa 8-ročného gymnázia trend lepšieho výkonu žiakov pilotných tried pokračuje vo zvyšných dvoch subtestoch. Vyššie percento žiakov pilotných tried vyššieho stupňa 8-ročného gymnázia dosahuje úroveň B1.2 (takmer 25 %) v subteste Matematika a práca s informáciami, zároveň až 20 % žiakov týchto pilotných tried úroveň B1.1 ešte nedosiahlo. Vysvetlenie tohto fenoménu je v rozdielnej kvalite výchovnovzdelávacieho procesu medzi jednotlivými 8-ročnými gymnáziami, pretože veľká väčšina žiakov pilotných tried, ktorí sledovanú úroveň B1.1 nedosiahli, boli žiakmi jedného gymnázia. To znamená, že celá trieda dosahuje celkovú úroveň A2.2. Keďže dané gymnázium kontrolnú triedu v danom type štúdia nemá, nie je možné porovnať ich výkon so žiakmi s podobnými podmienkami. V porovnaní so školami z iných regiónov Slovenska žiaci daného 8-ročného gymnázia dosahujú rovnakú úroveň ako žiaci 2. stupňa základných škôl. Ak výsledok danej školy nezoberieme v úvahu, platí aj pri žiakoch vyššieho stupňa 8-ročného gymnázia, že dosahujú signifikantne lepšie výsledky, najmä v subteste Matematika a práca s informáciami, ako ich rovesníci v kontrolných triedach. Táto diskrepancia môže naznačovať veľké rozdiely v kvalite realizácie výchovnovzdelávacieho procesu medzi jednotlivými 8-ročnými gymnáziami.

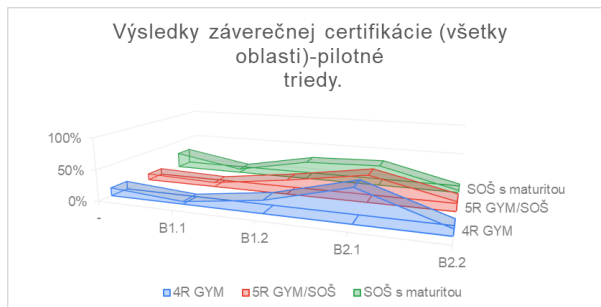
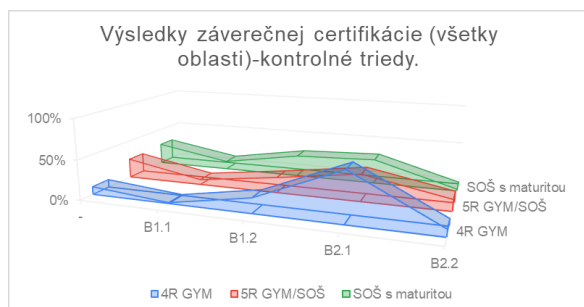
Celkové dosiahnuté úrovne žiakov 8-ročných gymnázií v certifikačnom testovaní v subteste Matematika a práca s informáciami:

Výsledky žiakov 4-/5-ročných gymnázií a stredných odborných škôl s maturitnou skúškou

Výsledky certifikácie žiakov stredných škôl z pohľadu 4-/5-ročných gymnázií a stredných odborných škôl naznačujú rozdiely medzi žiakmi pilotných a kontrolných tried. Pri danej kategórii žiakov platí, že väčšina žiakov pilotných škôl dosahuje minimálnu sledovanú úroveň B1.2, a to takmer porovnateľne v pilotných aj kontrolných triedach. Pilotné triedy dosahujú rýchlejšie vyššiu úroveň B2.1 a malé percento žiakov aj úroveň B2.2. Najväčšie rozdiely sú medzi žiakmi kontrolných a pilotných tried v 5-ročnom bilingválnom štúdiu (takmer 15 %), nasledujú žiaci stredných odborných škôl s maturitnou skúškou (rozdiel na úrovni 5 %) a najvyrovnannejšie výkony medzi kontrolnými a pilotnými triedami dosiahli žiaci 4-ročných gymnázií (rozdiel v prospech žiakov pilotných tried na úrovni (3 %)). Zároveň platí, že najvyššie priemerné úrovne dosiahli žiaci pilotných tried 5-ročného gymnaziálneho štúdia, nasledujú žiaci 4-ročného gymnaziálneho štúdia a napokon žiaci stredných odborných škôl bez maturitnej skúšky. Výsledky naznačujú, že najkvalitnejšími vzdelávacími programami v rámci siete škôl sú 5-ročné bilingválne gymnáziá pod medzinárodnou dohodou. Kvalitné a vyrovnané výkony dosahujú aj žiaci 4-ročných gymnázií a stredných odborných škôl s maturitnou skúškou pričom program FinQ umožňuje aj žiakom stredných odborných škôl bez ekonomického zamerania dosahovať porovnateľné výkony ako žiaci všeobecných gymnázií.

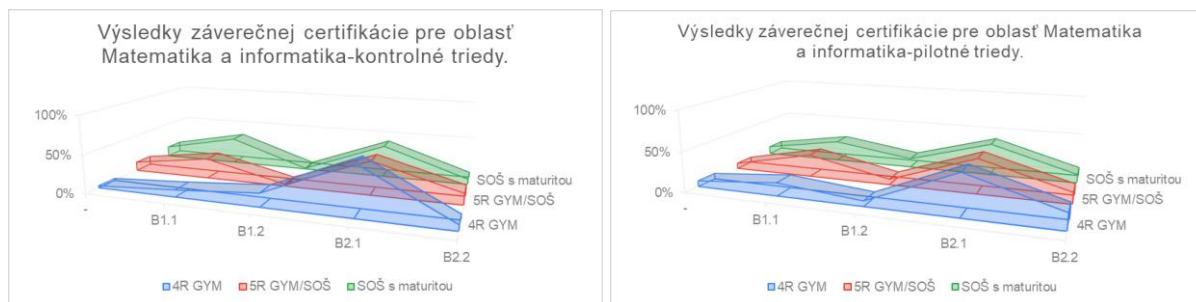
Celkové dosiahnuté úrovne žiakov 4-/5-ročných gymnázií a stredných odborných škôl v certifikačnom testovaní:

Pri posúdení výsledkov jednotlivých subtestov môžeme konštatovať, že žiaci pilotných tried dosiahli v subtestoch Jazyk a komunikácia a Všeobecné kompetencie porovnateľné a vyššie úrovne ako žiaci kontrolných tried. Žiaci pilotných tried dosiahli signifikantne lepší

výsledok ako žiaci kontrolných tried v subteste Matematika a práca s informáciami, a to vo všetkých sledovaných vzdelávacích programoch. Dané zistenie by mohlo naznačovať, že program FinQ, ktorý je zameraný na podporu vyšších kognitívnych procesov poznávania, má vplyv na výkon žiakov vo všetkých oblastiach myslenia (komunikácia, systémové myslenie a pod.), pričom v danej kategórii žiakov posilňuje významnejšie oblasť logiky.

Celkové dosiahnuté úrovne žiakov 4-/5-ročných gymnázií a stredných odborných škôl v certifikačnom testovaní v subteste Matematika a práca s informáciami:

Posun v dosiahnutých úrovniach žiakov pilotných tried od úvodnej diagnostiky až po certifikáciu:

- ✚ žiaci prvého stupňa ZŠ = úroveň **A1** → **A2.1**,
- ✚ žiaci druhého stupňa ZŠ = úroveň **A1/A2.1** → **A2.2**,
- ✚ žiaci nižšieho stupňa 8-ročných gymnázií = úroveň **B1.1** → **B1.2**,
- ✚ žiaci stredných odborných škôl = úroveň **A2.2** → **B1.1**
- ✚ žiaci vyššieho stupňa 8-ročných gymnázií, žiaci 4- a 5-ročných gymnázií = úroveň **B1** → **B1.2/B2.1**

Vyhodnotenie hypotéz

- Úroveň ovládania finančnej kultúry žiačok a žiakov po ukončení nižšieho sekundárneho vzdelávania je A1 = Hypotéza sa potvrdila pre pilotné a kontrolné triedy, žiaci pilotných tried dosiahli vyššiu úroveň A2.1, najmä v oblasti Všeobecných kompetencií (správne rozhodovanie sa a posudzovanie).
- Úroveň ovládania finančnej kultúry žiačok a žiakov po ukončení vyššieho sekundárneho vzdelávania je A2 = Daná hypotéza sa potvrdila pre pilotné a kontrolné triedy, žiaci pilotných tried dosiahli vyššiu úroveň A2.2, najmä v oblasti Jazyk a komunikácia bol ich výsledok signifikantne lepší ako u žiakov kontrolných tried.
- Úroveň finančnej kultúry žiačok a žiakov v pilotných triedach bude po ukončení overovania vyššia ako v kontrolných triedach = Daná hypotéza sa potvrdila pre všetky sledované kategórie žiakov.
- Úroveň profesijných kompetencií pedagogických zamestnancov sa zvýši najmä v oblasti podpory kritického, logického, systémového a kreatívneho myslenia žiačok a žiakov v kontexte rozvoja finančnej kultúry = Daná hypotéza sa potvrdila, učitelia pilotných tried získali certifikát o úrovni ich profesijných kompetencií a tiež získali

osvedčenie o zvýšení ich profesijných kompetencií v inovačnom vzdelávaní. Výsledky tohto zvýšenia kompetencií učiteľov sme mohli zachytiť v podobe zvýšených kompetencií žiakov pilotných tried až o pol úrovne voči žiakom kontrolných tried, a to vo všetkých sledovaných kategóriách.

- Podpora kritického, logického, systémového a kreatívneho myslenia žiačok a žiakov v kontexte rozvoja finančnej kultúry bude mať dopad na zvýšenie čitateľskej gramotnosti žiačok a žiakov v pilotných triedach = Daná hypotéza sa potvrdila, pričom najvýraznejší rozdiel v Čítaní medzi pilotnými a kontrolnými triedami bol zaznamenaný v kategórii žiakov 2. stupňa základnej školy.
- ✓ Motivácia k zvyšovaniu úrovne finančnej kultúry žiačok a žiakov v pilotných triedach bude po ukončení overovania vyššia ako v kontrolných triedach = Daná hypotéza sa potvrdila, až 78% žiakov práca v programe FinQ baví a chceli by pokračovať v programe FinQ minimálne tak ako doteraz, pričom z toho 54 % percent by chcela pokračovať vo FinQ ešte intenzívnejšie. Až 8 % detí uviedlo, že program FinQ ich natoľko motivoval, že by chceli ďalej pokračovať v štúdiu ekonómie a financií.

Zhrnutie

V pilotnom overovaní boli splnené stanovené ciele, získali sme reálny obraz o úrovni finančnej kultúry žiačok a žiakov, dokázali sme určiť celkovú mieru ich pokroku v pilotných a kontrolných triedach v programe FinQ, overili sme funkčnosť kvalitatívne nového kurikula a metodológiu na jeho realizáciu v realite slovenských škôl a vyškolili sme takmer 200 učiteľov, aby boli spôsobilí rozvíjať kompetencie žiakov potrebné v 21.storočí.

Zistenia

- ✓ Aj napriek sťaženým podmienkam v školách v dôsledku pandémie učitelia a pedagogické tímy pilotných škôl pristúpili k programu FinQ veľmi zodpovedne a motivujúco.
- ✓ Program prinášal deťom v čase digitálnej nudy nielen čas na zamyslenie sa, ale aj priestor na komunikáciu o finančných témach so spolužiakmi, rodičmi a učiteľmi.
- ✓ Program FinQ zlepšil interdisciplinárny prístup v pilotných triedach.
- ✓ Program podporil úzku spoluprácu učiteľov v týchto školách aj napriek dištančnému vzdelávaniu.
- ✓ Neustále získavanie spätnej väzby o úrovni kompetencií žiakov a ich pokroku je veľkým prínosom.
- ✓ Metodika FinQ a didaktické pomôcky sú kvalitne pripravené.
- ✓ Vzdelávanie v profesijnom rozvoji programu FinQ bolo základom pre úspešné zvládnutie programu FinQ v pilotných triedach.
- ✓ Program FinQ v pilotných triedach funguje ako vyrovnávajúci prvok.
- ✓ Program FinQ všetkým deťom bez rozdielu ponúka rovnaké šance byť úspešným.
- ✓ Program FinQ vytvára priestor na diskusiu.
- ✓ Program FinQ vytvára žiakom priestor pre reflexiu a kontextové uvažovanie.

- ✓ Program FinQ reálne zmierňuje dostihový model školy a vytvára férové prostredie na kvalitné vzdelávanie všetkých detí.

Dotazníkový prieskum odhalil:

- ✓ Až 78 % žiakov práca v programe FinQ baví a chceli by pokračovať v programe FinQ minimálne tak ako doteraz a viac.
- ✓ Z toho až 54 % percent by chcela pokračovať vo FinQ ešte intenzívnejšie, a aj v iných doménach vzdelávania.
- ✓ Až 8 % detí uviedlo, že program FinQ ich natoľko motivoval, že by chceli ďalej pokračovať v štúdiu ekonómie a financií.
- ✓ Naopak, 13 % detí práca v programe FinQ nebaví a 5 % detí považuje program FinQ za náročný.

Čo sa týka spokojnosti rodičov, prieskum poukazuje na dve zásadné zistenia:

1. Polovica rodičov nevie, že ich dieťa je žiakom pilotnej triedy programu FinQ. Odporúčajú preto zintenzívniť informačnú kampaň smerom k rodičom.
2. Rodičia, ktorí o programe vedia, považujú ho za skvelý program, ktorý deti nielen učí, ale aj podporuje komunikáciu o finančných témach s rodičmi. Táto skupina rodičov odporúča čo najintenzívnejšiu realizáciu programu FinQ v školách.

Najdôležitejšie zistenia z pilotného overovania programu FinQ:

V triedach pôsobí ako **vyrovnávajúci prvok**.

Všetkým žiakom bez rozdielu ponúka **rovnaké šance** byť úspešnými.

Vytvára **priestor na diskusiu a rozvoj kritického a systémového myslenia**.

Konkretizuje žiakom abstraktné učivo a jeho **využitie v reálnom živote**.

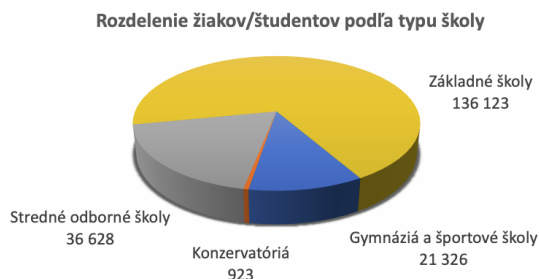
Napriek náročnosti **žiakov baví**.

Vytvára priestor pre reflexiu a **kontextové uvažovanie**.

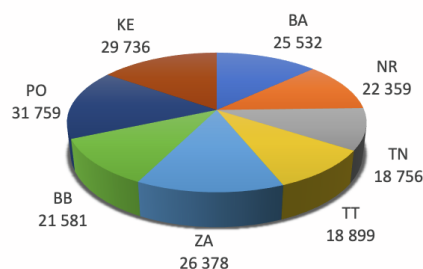
Rozvoj programu FinQ podľa potrieb škôl do 2025/2026 - výhľad 30 % všetkých škôl, žiakov a pedagogických zamestnancov

Koncept rozvoja programu FinQ do roku 2025/26 počíta so zapojením 30 % všetkých žiakov/študentov, pedagógov a škôl. V absolútnom vyjadrení to predstavuje 195.000 žiakov/študentov, 16 715 pedagógov a 826 škôl. Zdrojom údajov pre tieto prepočty je Centrum vedecko technických informácií SR (v školskom roku 2019/2020 navštevovalo základné školy, gymnáziá, športové školy, konzervatóriá a stredné odborné školy spolu 650 618 žiakov/študentov).

Rozdelenie žiakov /študentov v roku 2025:

Rozdelenie žiakov/študentov podľa krajov

Nárast počtu žiakov a študentov:

- v školskom roku 2022/2023 **o 19 500 žiakov/študentov** (10% z cieľového stavu) rozšírením v rámci pilotných škôl a nových škôl.
- v školských rokoch 2022/2023 až 2024/2025 vždy **o 58 500 žiakov/študentov** (30% z cieľového stavu) ročne.

Riadenie procesu implementácie FinQ

1. Vznik FinQ Centra – centrum by zabezpečovalo všetky aktivity programu, ktoré nevyžadujú finančný príspevok zo strany škôl, zriaďovateľov a rodičov. Zastrešenie Nadáciou SLSP v spolupráci s Národnou bankou Slovenska a odborným partnerom EDUAWEN EUROPE.
2. Strategické partnerstvá:
 - **Národná banka Slovenska**
 - **Digitálna koalícia**
 - **OECD** – zastúpenie programu FinQ ako príklad dobrej praxe v medzinárodnom kontexte v projekte OECD *Budúcnosť vzdelávania a kompetencií 2030*
3. Partnerstvá:
 - Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
 - Republiková únia zamestnávateľov
 - Filozofická fakulta Univerzity Komenského Bratislava
 - Asociácia riaditeľov stredných odborných škôl
 - Asociácia riaditeľov štátnych gymnázií
 - Zväz školských asociácií a odborov
 - Materské, základné a stredné školy zastúpené vo všetkých krajoch Slovenskej republiky zapojené do programu FinQ

Odporúčania príslušným ministerstvám a riadiacim organizáciám

Finančnou a koordinačnou podporou programu FinQ v základných a stredných školách:

- ✓ **Zabezpečiť v školách inováciu v oblasti riadenia vzdelávacích programov** formou podpory kompetencií, všetkých foriem myslenia, prechod z úrovne memorovania a reprodukcie na úroveň analýzy, syntézy a kontextového myslenia.
- ✓ **Priniesť akčný prístup ako novú metódu výučby** v školách, ktorá sa využíva pri rozvoji kritického a systémového myslenia žiakov.
- ✓ **Zabezpečiť kvalitatívnu zmenu implementáciou programu FinQ do škôl v Slovenskej republike** na úrovni škôl a realizovať ho formou projektu celej školy. Projekt školy vyžaduje efektívne riadenie, preto je projekt plánovaný v schéme vedenie škôl, učiteľ, žiak, rodič – schéma odporúčaná Radou Európy.
- ✓ **Posunúť izoláciu finančného vzdelávania** v tematickom usporiadaní smerom k rozvoju kompetencií finančnej kultúry v šiestich úrovniach jej rozvoja (A1 až C2).
- ✓ **Zabezpečiť učiteľom certifikáciu profesijných kompetencií učiteľov pre rozvoj kompetencií žiakov potrebných pre 21. storočie** na základe absolvovaného dištančného a prezenčného vzdelávania v akreditovanom vzdelávacom programe inovačného vzdelávania v celkovej hodinovej dotácii 55 hodín.
- ✓ **Zabezpečiť školám certifikáciu kvalitnej školy pre rozvoj kompetencií žiakov pre 21. storočie** formou labelu „Ambasádorská škola FinQ“, pričom platnosť certifikácie je 4 roky.
- ✓ **Zvýšiť úroveň kompetencií finančnej kultúry žiakov zabezpečením programu FinQ čo najväčšiemu počtu škôl**, čo prispeje k zlepšeniu myslenia žiakov aj v iných oblastiach života. Predpokladá sa zvýšenie vždy minimálne o jeden kognitívny stupeň.
- ✓ **Zobrať do úvahy pri riadení kurikulárnych zmien jedinečnú obsahovú náplň programu FinQ**, ktorá je vytvorená na základe unikátnej metodológie **DaCoSiDe**, pričom potenciál jej uplatnenia je nielen v SR, ale aj v medzinárodnom kontexte, ako aj podporou participácie programu FinQ a jej expertov v projekte OECD *Budúcnosť vzdelávania a kompetencií 2030*.